

Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia
Kultuurhariduse osakond
Kogukonnahariduse ja huvitegevuse õppekava

Hanna Rahnel

**KLASSIÕPETAJA TÖÖPLAAN VILJANDI VABA
WALDORFKOOLI 1. KLASSIS 2020/21.ÕPPEAASTA
SEPTEMBRIST DETSEMBRINI**

Loov-praktiline lõputöö

Juhendaja: Külli Salumäe, TÜ VKA huvihariduse assistent

Kaitsmisele lubatud .....

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2020

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. Waldorfpedagoogika lähtealused.....	5
1.1. Antroposoofiline inimeseõpetus	6
1.2. Õpetaja eneseareng	7
1.3. Mõtte, tunde ja tahte tasakaalustatud arendamine.....	7
1.4. Lapse võimete arendamine	8
1.5. Õppimine läbi kogemuse.....	9
2. Klassiõpetaja tööplaani VVW 1. klassis 2020/21. õppeaastal septembrist detsembrini.....	11
2.1. Klassiõpetaja tööülesannete liigitus	11
2.2. Klassiõpetaja tööplaani	13
2.2.1. Osalemine õppe- ja kasvatustöö korraldamises.....	14
2.2.2. Õppetöö ettevalmistamine ja läbiviimine	15
2.2.3. Õpilase suunamine ja juhendamine.....	17
2.2.4. Koolikorra ja reeglite tagamine	17
2.2.5. Klassiõpetaja töö iseendaga	18
3. Põhitundide sisu ja ülesehitus.....	21
3.1.1. Rütmilise osa versioonid	23
3.1.2. Vormijoonistamine.....	23
3.1.3. Emakeel	25
3.1.4. Matemaatika	26
Kokkuvõte	27
Kasutatud allikad	30
Õppe- ja kasvatustöö ettevalmistamisel kasutatud allikad.....	32
LISAD.....	34
Lisa 1. Waldorfpedagoogika põhimõisted.....	34
Lisa 2. Õpetaja tööülesannete kirjeldus	36
Lisa 3. Rütmilise osa neli sisu	38
Lisa 4. Vormijoonistamise tsükli sisu	43
Lisa 5. Emakeele tsükli sisu	49
Lisa 6. Matemaatika tsükli sisu.....	57
SUMMARY	61

Sissejuhatus

Käesolev töö on kirjutatud Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia kogukonnahariduse ja huvitegevuse õppekava loov-praktilise lõputööna. Töö **teemaks** on klassiõpetaja tööplaan Viljandi Vaba Waldorfkooli (VWV) 1. klassis 2020/21. õppeaastal septembrist detsembrini.

VWV idee kandjaks ja algatajaks oli Sulev Ojap. Nii kool kui kooli selts – kooli ja lasteaia asutajaks ning omanikuks olev lastevanemate mittetulundusühing, asutati 1993. aastal. Õpilaste arv koolis oli 2019/20. õppeaastal 125 ning see kasvab aasta aastalt. 2006 aastal loodi õpilaste ja lastevanemate initsiatiivil Viljandi Vabasse Waldorfkooli ülaaste ehk gümnaasium.

Mina alustasin Viljandi Vabas Waldorfkoolis tööd 2018. aasta septembris eelkooli õpetajana, seega on mul olnud võimalus sisse elada waldorfpedagoogika maailma. Käesoleval 2020. aastal pakuti mulle võimalus alustada septembrist tööd 1. klassi klassiõpetajana. Kuna olin juba kaks õppeaastat waldorfpedagoogikat praktiseerinud, võtsin pakkumise vastu.

Varasemalt on waldorfpedagoogika valdkonnas uuritud waldorfkoolide klassiõpetajate arusaama õpetaja-õpilase vahelistest headest suhetest ja sellest, kuidas häid vastastikuseid suhteid saavutada (Jõgeva 2018), laste sotsiaalsete oskuste arendamist waldorfkoolides (Talgre 2014) ning lastevanemate põhjusi waldorflasteaia eelistamiseks (Metsalu 2013). Antud loov-praktiline töö on ilmselt esimene omalaadne ning tulevastele uutele 1. klassi klassiõpetajatele loodetavasti abiks esimese kooliaasta õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel VWV-s.

Antud loov-praktilise lõputöö **eesmärgiks** on koostada Viljandi Vaba Waldorfkooli 1. klassi klassiõpetaja tööplaan 2020/21. õppeaasta esimeseks pooleks ning valmistada ette õppetöös kasutatavad materjalid.

Eesmärgi saavutamiseks on seatud järgmised **ülesanded**:

- õppida tundma Rudolf Steineri antroposoofilist inimeseõpetust ning waldorfpedagoogikas rakendavaid põhimõtteid ja meetodeid,
- töötada läbi Viljandi Vaba Waldorfkooli õppekava,
- analüüsida oma valmisolekut klassiõpetajana töötamiseks ning kavandada professionaalset enesearendamist toetavad tegevused,
- valida ja koondada VWV esimese poolaasta traditsiooniliste koolisündmuste ettevalmistamise materjale,
- kavandada õpilaste jälgimise ja toetamise tegevused ja meetodid,

- koostada põhitundide: 1) vormijoonistamise, 2) emakeele ja 3) matemaatika õppesisu.

Loov-praktiline lõputöö koosneb kolmest peatükist ja lisadest. Töö esimeses osas avatakse waldorfpedagoogika lähtealuseid ning antakse põgus ülevaade antroposoofilisest inimeseõpetusest. Esmakordselt waldorfpedagoogika teemasse süvenejal lihtsustavad töö lugemist ning võimaldavad paremat arusaamist. Lisas 1 esitatud waldorfpedagoogika põhimõisted. Teine peatükk tutvustab 1. klassi klassiõpetaja tööülesandeid ja tööplaani VVW-s 2020/21. õppeaastal. Kolmandas osas on esitatud põhitundide: vormijoonistamise, emakeele ja matemaatika eesmärgid ja sisu.

1. Waldorfpedagoogika lähtealused

Steiner-ehk waldorfpedagoogika toetub Rudolf Steiner'i (1861-1925) kasvatusteoriale, mida kõigepealt asuti ellu viima Saksamaal 1919. aastal (Hirsjärvi & Huttunen 2005, lk 150). Hirsjärvi ja Huttunen'i (2005, lk 150) järgi on waldorfpedagoogika aluseks antroposoofilise vaimuteaduse käsitus inimolemusest ja selle arengust.

Õpetuse ja kasvatuse eesmärgiks waldorfkoolis on „võimaldada kujuneda vabal, terviklikul, isikupärasel ja vastutusvõimelisel isiksusel, kes tegutseb vabast tahtest ja leiab oma ainulaadsed seosed maailmaga ning tegevuse sihi. (Waldorfkoolide... 2009, lk 7) Gustavsoni (2019, lk 16) järgi peab „kasvatus ja kooolitus hõlmama tervet isiksust, nii tema mõtlemist, tunnet kui ka tahet.“ Lapse sisemise potentsiaali tunnetamine ja avamine on waldorfpedagoogikas kesksel kohal. Last valmistatakse ette tulevaseks eluks, seetõttu on konkreetsete teadmiste andmise asemel oluline võimete arendamine. (Wilkinson 2006, lk 39)

Lapse tervikliku arengu edendamise taotlus kajastub ühelt poolt selles, mida õpetatakse ja teiselt, kuidas seda tehakse (Gustavson 2019, lk 16). Wilkinsoni (2006, lk 39) järgi ei püüta noori treenida pankuriteks või arstideks, vaid aidatakse neil saada inimesteks.

Leinus (2014, lk 15) on tuginedes Sarv'ele (1995) toonud välja, et kasvatuse põhisihiks waldorfpedagoogikas on kasvatada seesmiselt vaba, väärikat ja head inimest, kes tuleb toime oma eluga tänu loominguilisusele, paindlikule ja avarale maailma nägemisele ja mõistmisele. Waldorfpedagoogika lähtealuseks on Leinus'e (2014, lk 16) käsituses 1) õpetaja eneseareng, 2) lapse mõtlemise, tunde ja tahte tasakaalustatud arendamine, 3) lapse võimete arendamine ning 4) õppimine läbi kogemuse.

Waldorfpedagoogikat iseloomustab taotlus tunnetada last ja õpetajalt eeldatakse, et nad on valmis selle nimel end järjepidevalt koolitama ning täiendama. Wilkinson (2006, lk 40) toob välja, et õigesti ettevalmistanud õpetaja on võimeline vaatlema nii ennast kui lapsi ning selle

pinnalt vabalt tegutsema. Ka Leinus (2014, lk 6) on esile toonud, et waldorfhariiduses on suur tähelepanu õpetaja enesearengul.

1.1. Antroposoofiline inimeseõpetus

Steiner (1991, lk 4) andis uue aluspõhja inimtunnetusele, näidates oma uurimustele põhinedes, et inimese füüsiline keha on vaid üks osa inimesest, mille taga tegutseb vaimlise iseloomuga osa, mis omakorda väljendub mõtlemise, tunnete ja tahte näol. Waldorfkoolide avatud tuumõppekava (2009, lk 6) toob välja, et antroposoofiline inimeseõpetus kirjeldab inimese füüsilist, hingelist ja vaimset olemust, nende arengut ja omavahelisi seoseid.

Lukk'i (1991, lk 7-8) järgi kasutas Steiner väga mitmekülgselt haritud inimesena teaduslikku uurimismetoodikat erinevate nähtuste ja vaimse maailma seoste uurimiseks. Ta kontrollis oma uurimistulemusi põhjalikult ja kaua, enne kui neid avalikkuse ette tõi. Rudolf Steiner (samas) nägi maailma kui ühte tervikut, kus vaimne maailm on samavõrd reaalne nagu füüsiline maailmgi.

Steiner (2018, lk 12-13) käsitusel koosneb terviklik inimene füüsilisest kehast, eeterkehast, astraalkehast ja minast. Füüsiline keha on meeleliste silmadega nähtav ja kannab väliselt vaadatuna pärilikkuse märke. Eeterkeha on terve elu jooksul füüsilise kehaga ühendatud, alles surma hetkel toimub eraldatus. Kuid see ei ole silmadele nähtav. Eeterkeha võitleb sünni ja surma vahelisel ajal füüsilise keha lagunemise vastu. Astraalkeha kannab meist kõike seda, mida tunneme tundmuste ja kujutlustena. See kannab meis lõbu ja kurvastust, instinkte, tunde, iha jpm. Inimese kõrgeimaks liikmeks on mina, mis on inimese olemuse osa ning selle kaudu jõuab inimene iseseisvumiseni.

Vaimline osa avaldab iseviisil end teatud eluaastatel – 7ndal, 14ndal ja 21sel. Steineri järgi (1991, lk 4) põhineb pedagoogika kasvava inimese arenemisjärkude tunnetusel, mille põhjal ehitatakse üles õppeviis.

Waldorfkoolide avatud tuumõppekavas (2009, lk 6-7) on välja toodud, et lapse hingeliste ja vaimsete jõudude iseseisvumine toimub järk-järgult. Kuni 7. eluaastani on laps oma ümbruse peegelpilt. Ajavahemik 7.-14. eluaastani on intensiivne mõtlemise, tunde ja tahte arengu aeg, kus laps vajab autoriteeti, keda sisemiselt jäljendada. Antud ajal tuleb jälgida, et kõik kolm osa üksteisega dünaamiliselt seotuna rakendust leiaksid. Eluaastad 14.-21. on eneseteadvuse ja

mina-jõudude küpsemise aeg. Õpilase loomulik autoriteedivajadus lõppeb, kuid sellegipoolest hindab ta õpetajat tema meisterlikkuse pärast. Sel ajal tekib vajadus iseseisva mõtlemise ja püüdlus tõe poole. (Waldorfkoolide... 2009, lk 6-7; VVW õppekava 2019, lk 33)

Antroposoofia ja selle põhjal ülesehitatud pedagoogika eesmärgiks on inimtervikut kõigekülgselt uurida ja arendada. (Steiner 1991, lk 5) Waldorfkoolide avatud tuumõppekavas (2009, lk 6) on öeldud, et inimeseõpetus kirjeldab inimese olemusosade arengut ja nende omavahelisi seoseid, mille alusel on võimalik koostada inimarengust lähtuv õppekava, mis toetab lapse arengut nii ainesisude kui metoodiliste printsiipidega.

1.2. Õpetaja eneseareng

Waldorfkooli õpetaja peab arenema koos oma õpilastega ja just õpilased on parimad abilised sellel teel. Tihti peale on õpetajatel enesetäiendamiseks vaja vanema astme kolleegide või kauaaegsete klassiõpetajate abi ning üsna tihti peavad klassiõpetajad suurema osa oma vaheaegadest täitma mitmesuguste koolituste ja õpingutega. (Carlgren 2017, lk 115-117) „Klassiõpetaja pidev töö iseendaga ja klassiga koos olemine teeb temast õpilastele autoriteedi.“ (Carlgren 2017, lk 117)

Waldorfkoolide avatud tuumõppekavas (2009, lk 8) on esile toodud, et „eeskuju on kasvatuses ja õpetuses samaväärne teadmiste vahendamise oskusega. Kõige paremini innustab last õppima ning käitumisideadele järgima ise sellega tegelev pühendunud õpetaja. Lisaks klassi õpetamisele ja kooli sotsiaalse keskkonna kujundamisele tegeleb klassiõpetaja pidevate tagasisivaadetega enda tegevusele, õpib tasakaalustama oma tundeid.“

Waldorfkool usaldab inimese loomulikkude arengut ja õpihuvi ning tegutseb selle säilitamise nimel. Õpihuvi aitab säilitada vastav keskkond, mille hulka kuulub õpetajate entusiasm, pühendumus ja enesekasvatus, koostöö lapsevanematega ja tunnustamine. (VVW õppekava 2019, lk 12)

1.3. Mõtte, tunde ja tahte tasakaalustatud arendamine

Hirsjärvi ja Huttuneni (2005, lk 150) järgi saavad Steineri käsituses inimeses kokku materiaalne ja vaimne maailm. Psüühilisele arengule on vaja läheneda mõtlemise, tundmise ja tahtmise

seisukohalt. Mõtlemine areneb meelelise tegevusega seotud mõtlemisest sünteetiliseks mõtlemiseks, millele järgneb maailmavaate kujunemine. Steiner (2018, lk 48) on öelnud, et tahe on teoks tehtud tunne ning tunne tagasihoitud tahe.

„Mõtlemine, tunne ja tahe on hinge kvaliteedid. Nende omavaheline tasakaalustamine on igas vanuses õpilastega õppetööd läbi viies väga oluline. Mõtlemise areng rajaneb eelnevatele elamuslikele ja tegevuslikele kogemustele. Kui mõtlemine ja tunded toimivad viljakalt koos, lisandub mõtlemisse südamesoojus, tekib vaimustus ja tunnetamisrõõm. Kui tahe rakendub tegusal moel, on inimene võimeline looma midagi väärtuslikku. Harmoonilises koostöös annavad mõtlemine, tunded ja tahe inimesele võimaluse maailma sündmustes positiivselt osaleda“. (Waldorfkoolide... 2009, lk 10)

1.4. Lapse võimete arendamine

Waldorfkoolide avatud tuumõppekava (2009, lk 7) järgi on waldorfkoolides õpetuse ja kasvatus eesmärk kõikide võimete arengu soodustamine: maailmahuvi, loovus, terve moraalsus, kunstiline väljendusoskus, praktilised oskused, iseseisev mõtlemine, sotsiaalsed võimed, tahtejõud. Selle eesmärgi teenistuses on kogu waldorfkoolides toimuv õppe- ja kasvatusetegevus.

Põhiaine tundides kasutatav eelnenud õppeprotsessi meenutamine ja kordamine aktiveerib kujutlusvõimet, tegeleb mälu ja mõtlemisvõime arendamise ja teadvustamisega (Waldorfkoolide...2009, lk 12).

Rudolf Steineri (Carlgren 2017, lk 53) järgi laostab segane tunniplaan lapse keskendumisvõimet. Seepärast püütakse waldorfkoolis igapäevane õppetöö üles ehitada kindlate põhimõtete järgi. Carlgren (2017, lk 53) on esile toodud:

Kui arvestada nii ööpäevas kui ka pikemates perioodides toimuvate rütmidega tunniplaani ja õppeplaani koostamisel, siis tekivad kasvatuskunsti meetoodilised tunnused, milleks on:

- päevarütmis silmas pidav õppetöö korraldus;
- keskendumist soodustav tsükliõpe;
- tahtekasvatust toetav harjutamine kunstialadel;
- tundeelu mõjutamine elava sõnaga.

Õpilase erinevate võimete mitmekülgne arendamine on tulemuslik, kui nii õppesisu kui õppetöö korraldus on kooskõlas lapse vajaduste ja võimetega. Carlgreni (2017, lk 53-58) järgi on lapsel hommikul kergem tegeleda mõttetööga. Sellepärast algab koolipäev põhiõppe ainetega, mille puhul on oluline eelkõige teadmine ja arusaam, mõtlemine ja ettekujutus. Sellele järgnevad üksiktundidena ained, mis vajavad pidevat rütmilist kordamist: võõrkeeled, muusika, eurütmia jne. Hilisele ennelõunale või pärastlõunale paigutatakse käsitöö ja tööõpetus jms.

Carlgren (2017, lk 55-56) on välja toonud, et erinevad harjutused kunstivallas, nagu maalimine, joonistamine, voolimine jpm. põimitakse algklassides kõikide ainete õppimisse. Kõik kunstitegevusega seotud harjutused on ühtlasi ka tahteharjutused. Lisaks peetakse waldorfpedagoogikas (samas, lk 57-58) elava sõna mõju niivõrd oluliseks, et esimestel kooliaastatel õpikuid ei kasutatagi, vaid õpilased koostavad need endale ise. Iga õppetsükli materjal kogutakse koondatult ainevihikutesse.

1.5. Õppimine läbi kogemuse

Steiner'i järgi (Carlgren 2017, lk 32) on laps seitsmenda eluaastani vastuvõtlik liigutustele ja žestidele laias mõttes, seega mida lapsele rääkida või õpetada, ei jäta lapsele erilist jälge. Seega ei tasu loota, et laps võiks mõistuse abil ära õppida, mis on hea või halb. Laps on tervenisti meeleorgan ja reageerib muljetele, mida inimesed temas tekitavad. Carlgren (2017, lk 32) on öelnud, et matkimine on lapsele niisama tähtis nagu hingamine: meeleorganite kaudu saadud muljed justkui hingatakse sisse ja jäljendamine on nagu väljahingamine. „Lapse tervis kogu eluks sõltub sellest, mida ema ümbruses tehakse, tema kujunevad kalduvused sõltuvad sellest, kuidas tema läheduses käitutakse.“ (Carlgren 2017, lk 32)

Ligikaudu seitsme aastaselt ärkab lapses tung õppida, kuid ta hakkab seda realiseerima juhul, kui leiab õpetajalt sisemist tuge ja saab teda täielikult usaldada. Vajadus autoriteedi järele, kellesse õpilane kiindub, tekib enesestmõistetavalt nendel lastel, kes on varasemal perioodil saanud oma vanematelt piisavalt „toitu“ oma jäljendamistungile. Lapsed jäljendavad suhteid ning sotsiaalne õppimine toimub eeskujude kaudu, olgu siis selleks ema, isa või mõni muu täiskasvanu (Carlgren 2017, lk 28-29). Ka sotsiaalsete võimete aluseks on Carlgren (2017, lk 57) järgi võime kaasa kannatada, kaasa rõõmustada ning kaasa tunda.

Sotsiaalsete võimete arendamine on oluline nii eel-, algkooli- ja noorukieas (Carlgren 2017, lk 29). Carlgren selgitab (samas) igas vanuseastmes toimuvat järgmiselt:

- eelkoolieas toimuva matkimise kaudu tekitatakse arusaam vabadusest ja teiste inimeste isikupuutumatuses;
- autoriteedi olemasoluga algkoolieas luuakse kindlustunne elu suhtes ja seega ka võime demokraatlikuks koostööks;
- noorukieas mitteautoritaarse, õpetajatega lähedases inimlikus kontaktis toimuva õppetöö kaudu arendatakse süvendatult huvi maailma ja kaasinimeste elusuhete vastu.

Kasvatustlikku mõju avaldavad lastele Carlgreni (2017, lk 59-60) järgi ka kogemused kunstide valdkonnas, mis on seotud loomisega nii asjade maailmas kui ka hingevaldas. Kunstitegevuse kaudu rajatakse 1) alus positiivsele hoiakule ja huvi tundmisele ümbruse ja kaasinimeste suhtes, 2) tarve tegeleda välismaailma poolt pakutavaga. Kunstitegevustes harjutab laps end tegelema mõne probleemiga mitte materiaalse kasu pärast, vaid puhtinimlikust huvist selle vastu. (samas, lk 60)

Esimestel kooliaastatel tuleb ära kasutada värvide teraapilist võimalust ja seda mitte ainult väljaelamise eesmärgil, vaid ka värvidemaailma sisseelamise ning selle kogemise eesmärgil: värvitoonide, -kõlade, -perspektiivi ja -ruumi tunnetamisel. (Carlgren 2017, lk 69-70)

2. Klassiõpetaja tööplaan VVW 1. klassis 2020/21. õppeaastal septembrist detsembrini

Järgnevalt on esitatud lõputöö autori tööplaan, mis on aluseks töötamisel 1. klassi klassiõpetajana Viljandi Vabas Waldorfkoolis (VVW) 2020/21. õppeaasta septembrist detsembrini..

Lõputöö 3. osas on esitatud põhitundide: vormijoonistamise, emakeele ja matemaatika põhiaainete eesmärgid ja õppesisud.

2.1. Klassiõpetaja tööülesannete liigitus

Võttes aluseks VVW klassiõpetaja tööülesanded, mis on esitatud kolmes osas: 1) üldosa, 2) tööülesanded ja kohustused ning 3) muud nõuded (vt lisa 1) ja tuginedes waldorfkoolide avatud tuumõppekava (2009, lk 2-8) käsitusele waldorfkooli klassiõpetaja ülesannetest, kategoriseerisin tööülesanded enda jaoks nende liigi alusel (vt. tabel 1). Tööülesannete liigid, mida minu hinnangul ülesannete iseloomust olenevalt on võimalik eristada:

- osalemine õppe- ja kasvatustöö korraldamises;
- õppetöö ettevalmistamine ja läbiviimine;
- õpilase suunamine ja juhendamine;
- õpetaja töö iseendaga;
- koolikorra ja reeglite tagamine;
- VVW kokkuleppelised käitumisnormid (muud nõuded).

Tabel 1. Klassiõpetaja tööülesannete liigitus.

Ülesannete liik	Ülesanne
1. Osalemine õppe- ja kasvatustöö korraldamine	<ul style="list-style-type: none"> - Lähtub oma töös kooli põhieesmärkidest. - Osaleb kooli juhtimissüsteemis, kolleegiumi töös. - Täidab nõutava dokumentatsiooni ja esitab kõik andmed õigeaegselt. - Täidab vastavalt kolleegiumi otsusele täiendavaid ülesandeid: õpilasürituste organiseerimine ja neis osalemine; õpilaste saatmine õppekäikudel, ekskursioonidel, matkadel; korrapidamine; muud kokkulepitud ülesanded. - Reageerib kooli tööd häirivatele puudustele, võimalusel kõrvaldab need või informeerib vastavat kooli kolleegiumi liiget. - Võib teha kolleegiumile soovitusi ja ettepanekuid töö paremaks organiseerimiseks.
2. Õppetöö ettevalmistamine ja läbiviimine	<ul style="list-style-type: none"> - Koostab õppekava täitmiseks töökava. - Valib õppevormid ja -meetodid õppe-eesmärkide täitmiseks. - Vastutab: käesoleva juhendiga temale pandud töökohustuste täitmise eest; õppekava nõuete täitmise eest; õppedokumentatsiooni täitmise eest; õpilaste tervisekaitse ja ohutuse eest ainetundides ja kooli üritustel. - Kooli õpetaja edastab teated õpilastele ja lastevanematele õigeaegselt.
3. Õpilase suunamine ja juhendamine	<ul style="list-style-type: none"> - Suunab õpilast omandama õppekava nõuetele vastavat haridust. - Kujundab õpilase positiivset eluhoiakut ja maailmavaadet. - Kujundab õpilase õpimotivatsiooni. - Kooli õpetaja ei luba õpilast kergekäeliselt tunnist ära.
4. Õpetaja töö iseendaga	<ul style="list-style-type: none"> - Kooli õpetaja on oma käitumisega õpilasele eeskujuks. - Osaleb regulaarselt koolitustel ametialase pädevuse tagamiseks. - Pöördub vajadusel nõu ja abi saamiseks kooli kolleegiumi või juhatus poole. - Kooli õpetaja on oma väljendites korrektne, valib nende kasutamise aega ja kohta. - Kooli õpetaja on koostöövalmis.
5. Koolikorra ja reeglite tagamine	<ul style="list-style-type: none"> - Jälgib kodukorra nõuete täitmist õpilaste poolt ja reageerib nõuete rikkumistele koheselt. - Täidab tule- ja tööohutuse eeskirja ja tagab tunnis tervisehoiu- ja tuleohutusnõuetest kinnipidamise. - Kooli õpetaja viibib kogu tunni õpilaste juures.

	<ul style="list-style-type: none"> - Alustab ja lõpetab tunni õigeaegselt. - Kooli õpetaja hoolitseb selle eest, et klassiruum oleks tunni lõppedes korras. - Kooli õpetaja tagastab õpilaste poolt tehtud tööd õigeaegselt (tunnikontrollid järgmiseks tunniks, kontrolltööd ja kirjandid kahe nädala jooksul). - Kooli õpetaja nõuab õpilastelt vahetusjalatsite kandmist. - Kooli õpetaja nõuab õpilastelt õppevahendite hoidmist.
6. VVW kokkuleppelised käitumisnormid (muud nõuded).	<ul style="list-style-type: none"> - On alati koolile lojaalne. - Kujundab oma käitumise ja tegevusega kooli positiivset mainet. - Ei lähe tundi kohvitassiga. - Kooli õpetaja on oma nõudmistes järjekindel. - Kooli õpetaja ei kasuta tunnis ega koosolekutel mobiiltelefoni. - Kooli õpetaja vabandab õpilase ja kolleegi ees, kui on eksinud.

Waldorfkooli klassiõpetajal tuleb tööülesannete täitmisel lähtuda järgnevast (VVW õppekava 2019, lk 11-14):

- õppeainete sisu ja nende vahendamise metoodika peavad vastama lapse vanusele ning arengule;
- saavutusnormid puuduvad;
- õpetaja ülesanne on kasvava inimese terviklik arendamine – võrdset tähelepanu vajavad selge mõtlemine, tasakaalustatud tundeelu ja terve tahe;
- õpetuse viis ning kasvatus on tervik;
- õpilase õpihuvi tuleb säilitada ja süvendada;
- kõiki õpilasi kaasatakse;
- tihe koostöö vanematega;
- õpilase meelte terve arendamine;
- õpetaja teadlik töö õpilaste temperamenditüübi tasakaalustamisega.

2.2. Klassiõpetaja tööplaan

Järgnevalt on kavandatud iga ülesannete liigi tegevused ning esitatud need koos orienteeruva ajakava ning töömahuga akadeemilistes tundides.

2.2.1. Osalemine õppe- ja kasvatustöö korraldamises

VVW-s koguneb igal nädalal õpetajate koosolek ehk kolleegium, mis juhib kooli pedagoogilist tegevust (vt. lisa 1). VVW põhikiri (2019, lk 4) toob välja, et kolleegium võtab vastu otsuseid konsensuse alusel ning on kolleegium on otsustusvõimeline, kui kohal on vähemalt kolm kolleegiumi liiget ning kõiki otsuseid protokollitakse.

Osalemine VVW õppe- ja kasvatustöö korraldamises hõlmab klassiõpetaja jaoks suuremas osas õpilaste ettevalmistamist osalemiseks kooli traditsioonilistel sündmustel. Erandiks on iganädalastel kolleegiumidel osalemine (vt. tabel 2).

Tabel 2. Õppe- ja kasvatustöö tegevused.

Ülesannete liik	Aeg	Tegevus	Tundide maht nädalas (kontakt- ja ettevalmistavad tunnid)
Osalemine õppe- ja kasvatustöö korraldamises.	Iga nädala neljapäev, kell 14.00-18.00	Kolleegiumi koosolekutel (vt. lisa 1) osalemine	5 kontakttundi.
	September 2020	Hommikuringis rahvakalendri tähtpäevade ja nende tausta rääkimine kogule kooliperele ning septembrikuu sünnipäevalaste õnnitlemine.	1 ettevalmistavat tundi + 1 kontakttundi
		Miikaelinädalal kolleegide abistamine mõõga otsimise mängu läbiviimisel õpilastega	
	Oktoober 2020	Kuupeol (vt. lisa 1) osalemine	5 kontakttundi + 5 ettevalmistavat tundi
		Õpetajate päeva korraldamisel osalemine.	
	November 2020	Laternamatkaks laternate valmistamine õpilastega ning hiljem matkal osalemine ja läbiviimine	10 kontakttundi + 10 ettevalmistavat tundi
	Detsember 2020	Advendiringi kuuseokstest spiraali ettevalmistamine, hiljem osalemine koos õpilastega.	5 kontakttundi + 10 ettevalmistavat tundi
		Nikolausi päevaks Nikolausi kehastavale inimesele edasi anda iga õpilase koha lühikene iseloomustus.	1 kontakttundi + 1 ettevalmistavat tundi

	Jõululaadal osalemine ja abistamine	7 kontakttundi + 5 ettevalmistavat tundi
	Jõululõunal osalemine	2 kontakttundi
	Jõulukontserdil ja-mängul osalemine	3 kontakttundi + 5 ettevalmistavat tundi

Kooli traditsioonilistest sündmustest, mis leiavad aset septembrist kuni detsembrini, saavad olema minu jaoks kõige ajamahukamad laternapäev ja advendiring, kuna nende sündmuste korraldamine ja läbiviimine on 1.-3. klassi klassiõpetajate ülesanne. Teiste traditsiooniliste sündmuste ettevalmistamise ja korraldamisega on seotud ka vanemate klasside klassi- ja aineõpetajad.

Sündmus mida õpetajad hakkavad juba sügisel ette valmistama, on talvine jõululaat. Antud laada ettevalmistamisse ja korraldamisse panustavad kõik kooli töötajad ja lastevanemad. Kuna antud sündmusesse panustab kogu koolikogukond, siis klassiõpetaja jaoks ei ole antud sündmus kõige ajamahukam, kuid sellegipoolest on iga inimese panus oluline.

Peale jõululaata toimuvad jõulukontsert ja -mäng. Antud sündmuse juures ma pean valmis olema mitmeteks proovideks koos õpetajatega, kus harjutatakse õpetajate etteastet. Need toimuvad aegsasti enne jõulukontserdi. Lisaks veel proovid koos õpilastega põhi- ja muusikatundides.

2.2.2. Õppetöö ettevalmistamine ja läbiviimine

Waldorfkoolide avatud tuumõppekava (2009, lk 8) sätestab, et õpetaja peab tundma lapse arengupsühholoogiat ning arvestama sellega õppemetoodika ja didaktika valimisel. Nii õppetöö ettevalmistamisel kui läbiviimisel tuleb lähtuda sellest, et „lapse väärtushinnanguid ja eetikat, austust kõige loodu – nii inimese, looduse kui ka asjade vastu, kujundavad õpetus ja kasvatus koos.“ (samas)

Õppematerjali sisu ja selle vahendamise metoodika peavad vastama lapse hingelis-vaimsele arengule. Rõhutatult on (samas, lk 2-3), et abiks ja suuniseks õpetajale töökavade koostamisel konkreetses klassis on kooli õppekava, kuid sellest lähtudes on igal õpetajal vabadus ning vastutus luua individuaalne ja oma klassile sobiv õpikeskkond.

Õppetöö ettevalmistamine ja läbiviimine sisaldab endas põhiainete: vormijoonistamise, emakeele ja matemaatika; maalimise ja eelkooli tundide läbiviimist ning selle ettevalmistamist. Lisaks nendele tuleb suhelda lastevanematega ning edastada infot neile.

Tööülesandeks, mis ei ole otseselt seotud 1. klassi klassiõpetajaks olemisega, on eelkooli läbiviimine. Enne uue eelkooli õpetaja otsimist küsiti minult, kas ma sooviksin veel ühe õppeaasta vältel eelkooli läbi viia. Võtsin pakkumise vastu.

Tabel 3. Õppetöö ettevalmistamise ja suunamise tegevused.

Ülesande liik	Aeg	Tegevus	Tundide maht nädalas (kontakt- ja ettevalmistavad tunnid)
Õppetöö ettevalmistamine ja suunamine.	September 2020	Lastevanemate koosolek	2 kontakttundi + 3 ettevalmistavat tundi
	September 2020; detsember 2020	Vormijoonistamise perioodi läbiviimine	10 kontakttundi + 10 ettevalmistavat tundi
	September – oktoober 2020	Emakeele perioodi läbiviimine	10 kontakttundi + 10 ettevalmistavat tundi
	September – detsember 2020	Maalimise läbiviimine	1 kontakttund + 2 ettevalmistavat tundi
	Oktoober – november 2020	Matemaatika perioodi läbiviimine	10 kontakttundi + 10 ettevalmistavat tundi
	Oktoober 2020 – aprill 2021	Eelkooli tundide läbiviimine	4 kontakttundi + 4 ettevalmistavat tundi

Antud liigi ülesannetest on kindlasti minu jaoks kõige ajamahukamad põhiainete ettevalmistamine ning läbiviimine. Pean olema valmis selleks, et kõike planeeritud ei jõua läbida või vastupidi, et kõik planeeritu jõuan kiiremini läbi võtta. Selle jaoks olen ennetavalt planeerinud ette rohkem tegevusi, ülesandeid ja harjutusi.

Lastevanematega suhtlemisel pean kindlasti valmis olema pikemateks ja/või tõsisemateks vestlusteks ning seoses sellega kolleegidelt ja/või mentorilt abi paluma, et tähtsamatel vestlustel oleks keegi mulle toeks.

2.2.3. Õpilase suunamine ja juhendamine

Waldorfkoolide avatud tuumõppekavas (2009, lk 8) on välja toodud, et tuleb arvestada õpilaste erineva võimekusega. Kõikide õpilaste kaasamiseks peab õppeprotsess ühendama mõtlemist, tundeid ja tahtetegevust ning ülesanded peavad olema valitud kõiki klassi õpilaste individuaalseid võimeid arvestades (Waldorfkoolide... 2009, lk 8). Sellepärast on väga oluline koostöö tugitöötajatega: abiõpetaja ja HEV-koordinaator ning minu isikliku mentoriga, kes on abiks ja toeks minule kui noorele alustavale klassiõpetajale.

Minu ülesandeks on ka regulaarne ühenduses oleks õpilaste vanematega ja neile lapse arengut puudutavate tähelepanekute vahendamine. Õpilase arengu toetamiseks saan rakendada kas lapsevaatlust ja/või arenguveestlust lapsevanemaga. (Waldorfkoolide... 2009, lk 51)

Lapsevaatlusi teostab õpetajate kolleegium. Esmalt räägib klassiõpetaja õpilasest: kuidas õpilane on sündinud (loomulikult teel või keisrilõikega, kiiresti või aeglaselt), milline on tema välimus, perekondlik taust, missuguseid tähelepanekuid on võimalik olnud teha õppetöö käigus. Seejärel õpilasele tunde andavad õpetajad räägivad, kuidas vaatluse all olev õpilane käitub teistes tundides ning muudest tähelepanekutest. Kogutud andmeid analüüsitakse ja seejärel antakse soovitusi ja nõuandeid õpetajatele, kes antud õpilasele tunde annavad.

Tabel 4. Õpilase suunamise ja juhendamise tegevused.

Ülesande liik	Aeg	Tegevus	Tundide maht nädalas (kontakt- ja ettevalmistavad tunnid)
Õpilase suunamine ja juhendamine	September 2020 – juuni 2021	Koostöö tugitöötajatega	1 kontakttundi
	September 2020 – juuni 2021	Kohtumised mentoriga	0,5 – 1 kontakttund

2.2.4. Koolikorra ja reeglite tagamine

VVW õpetajate ja kaastöötajate õigused ja kohustused ning vastutus määratakse kindlaks nendega sõlmitavas töölepingus, töökorralduse reeglites ja põhikirjas (VVW põhikiri 2019, lk 10).

Koolikorra ja reeglite tagamisel ning koolipersonali käitumisnormide ülesanded tulenevad kirjalikult sätestatud VVW klassiõpetaja tööülesannetest ning töötajaskonna omavahelistest kokkulepetest (vt. lisa 2).

Klassiõpetaja peab meeles hoidma korrapidamist vahetundide ajal, mis toimub üle nädala. Lisaks toimub igasügisene tuleohutuse koolitus õpetajatele, kus tuletatakse uuesti meelde ohutusnõuded.

Tabel 5. Koolikorra ja reeglite tagamise tegevused.

Ülesande liik	Aeg	Tegevus	Tundide maht nädalas (kontakt- ja ettevalmistavad tunnid)
Koolikorra ja reeglite tagamises	Üle nädala terve õppeaasta vältel.	Korrapidamine	2 kontakttundi
	Oktoober 2020	Evakuatsiooniõppus	4 kontakttundi

2.2.5. Klassiõpetaja töö iseendaga

„Klassiõpetaja töö iseendaga on seotud eeskujuks olemisega, mis waldorfkoolis on kasvatuses ja õpetuses samaväärne teadmiste vahendamise oskusega.“ (Waldorfkoolide... 2009, lk 8) Kõige paremini innustab õpilast õppima ning käitumisideade järgima ise sellega tegelev pühendunud õpetaja, mille juures on vajalik, et õpetaja tegeleks regulaarsete tagasivaadetega enda tegevusele. (Waldorfkoolide...2009, lk 8)

Töö iseendaga üheks kõige olulisemaks punktiks on olla oma käitumisega õpilasele eeskujuks. Sellele järgneb regulaarne koolitustel osalemine ametialase pädevuse tagamiseks.

Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia huvijuht-loovtegevuse õpetaja õppekava läbimine on võimaldanud mulle teadmised ja oskused psühholoogia, pedagoogika ja elamuspedagoogika valdkondadest. Paljude ainekursuste läbimisel omandatud teadmised ja oskused on rakendatavad ka waldorfkooli klassiõpetaja töös.

Isiksuse- ja sotsiaalsühholoogia andis ülevaate isiksusetooriatest ja grupisuhetest, mis võimaldavad orienteerumist erinevates isiksusetooriates. Kasutades omandatud teadmisi, suudan ja oskan toetada õpilaste isiksuse kujunemist.

Arengupsühholoogia läbimine andis mulle teadmisi inimese arengu seaduspärasustest. Klassiõpetajale on psühholoogia alusained vajalikud enesekasvatuse ja grupiprotsesside suunamisel.

Erinevate pedagoogiliste ainete raames omandatud teadmised toetavad suhtlemist erinevates olukordades ja kujundada õpilaste suhtlusoskusi neid analüüsides ning harjutades. Olen võimeline osalema nii õppe kui õppeasutuse arengu kavandamises ja hindamises ning klassi/rühma juhtimises. Suudan tagada õpilaste turvalisuse ning mõistan hariduslikke erivajadusi. Oskan ennast ja oma tegevust õpetajana mõtestada ja tunnen õpetaja kutse-eetikat. Pedagoogilised ained on vundamendiks klassiõpetaja töös.

Vanemahariduse õppeaine läbimine aitab teadvustada ja mõista lapse vajadusi suhtes lapsevanemaga sõltuvalt lapse vanusest, arengutasemest, individuaalsest eripärasest ja eluperioodist. Klassiõpetajana algklassides on oluline, et mõistaksin, mida vajab laps, millised on tema sügavamad soovid ning millest ta võib puudust tunda.

Praktilise kõnekunsti kursus andis oskused kavandada kõnet lähtuvalt kõnelemise eesmärgist, jälgida oma esinemisstiili ja arendada seda eesmärgipäraselt. Minule kui tulevasele klassiõpetajale oli antud aine märgilise tähtsusega, kuna sundis välja oma mugavustsoonist – mõistsin, millised on minu arenguvajadused esinejana ja suhtlejana.

Huvijuhi erialaainetes omandasin teadmised ja oskused luua noortele arendavaks tegevuseks sobivaid tingimusi ja keskkondi, samuti oskused juhtida ja korraldada noorte huvidest ja vajadustest lähtuvalt tegevust. Esialgu võib tunduda, et antud pädevused ei ole klassiõpetaja tööga seotud, kuid tegelikult klassiõpetajana töötades olen ma ka noorsootöötaja. Sellepärast tulevadki noorsootöö alased teadmised kasuks klassiõpetajana.

Kogukonnatöö kursuste läbimise tõttu tean ja väärtustan kogukonna toimimise ning kogukonnatöö põhimõtteid ning suudan oma tegevust kogukonnas eesmärgistada ja reflekteerida. Kuna waldorfkoolides väärtustatakse kogukonda kõrgelt ning antud kogukonnas toimub palju ühiseid ettevõtmisi, siis minule on antud moodul andnud tugeva põhja nendes osalemiseks.

Elamuspedagoogika spetsialiseerumisainete käigus omandasin pädevuse rakendada turvalisuse tagamise reegleid ja võtteid. Olen ise keskkonnateadlikum ning oskan kujundada noorte keskkonnateadlikkust. Waldorfkoolides väärtustatakse matkadel ja looduses käimist, minul on olemas oskused luua turvalisi seikluskasvatuslikke keskkondi lastele ja noortele.

3. Põhitundide sisu ja ülesehitus

Põhitunnid toimuvad iga koolipäeva alguses ajavahemikul 8.15 – 10.00. 1. klassis on õppeaasta 1. poolel põhiõppeaineteks 1) vormijoonistamine, 2) emakeel ja 3) matemaatika. Iga aine toimub ligikaudu kuu pikkuse perioodi vältel.

Põhitunni ülesehitamisel lähtun waldorfkoolide tuumõppekavast, mis näeb põhitundide puhul ette 1) hommikusalmi, 2) rütmilist osa, 3) tööosa ja 4) jutustavat osa (Waldorfkoolide... 2009, lk 33). Põhitunni ajakava ning selgitused tunni erinevate osade sisu kohta on esitatud tabelis 6.

Tabel 6. Põhitunni struktuur ja ajakava.

Kellaaeg	Tegevus	Kirjeldus
8.15	Kätlemine	Hommikul klassi sisenenud õpetaja tervitab õpilasi nimepidi ning kätleb igaühega.
8.16	Hommikusalm	Õpetaja ja õpilased loevad koos traditsioonilist hommikusalmi, mida loetakse kõikides klassides.
8.20	Uudised	Õpilastel on võimalus rääkida klassikaaslastele mõni lugu või uudis. Igaüks kes soovib, saab sõna.
8.35	Rütmiline osa	Õpetaja juhendamisel loevad õpilased luuletusi jäljendades õpetaja liigutusi, laulavad ja mängivad laulu- ja ringmänge.
8.50	Töö osa	Õpilased õpivad vorme, tähti ja numbreid läbi erinevate lugude ja vormide, mida õpetaja jutustab ja/või näitab.
9.30	Jutustus	Põhitunni lõpust vähemalt viimased 15 minutit õpilased kuulavad õpetajat jutustamas lugu.
9.45	Tunni lõpetamine	Õpetaja ja õpilased loevad koos asjakohase salmi tunni lõpetamiseks ning kätleb igaühega ja soovitakse head päeva.
9.46	Teepaus	Õpilased joovad koos õpetajaga tunni lõpus teed ning söövad kodust kaasapandud vahepala.

Põhiainete tundides rakendan õpitegevusteks järgnevaid tegevusi: laulmine, luuletuste retsiteerimine, rütmilised harjutused (nt. käte ja jalgade plaksud), laulu- ja ringmängud jpm.

Rütmilises osas näeb VVW õppekava ette luuletuste retsiteerimist vaheldumisi lühikeste muusikaliste harjutustega – laulmist, lüüra- ja flöödimängu (lk 61). Kuna ma ei oma muusikalist haridust, ei ole mul kahjuks võimalik kasutada lüüra- ja flöödimängu, kuid kasutan luuletuste retsiteerimist, laste- ning folkloorseid laule, samuti ringmänge.

Põhiainete (vormijoonistamise, emakeele ja matemaatika) läbiviimise detailidest parema ülevaate saamiseks esitasin VVW 3. klassi klassiõpetajale küsimused aine tööosade kohta:

- Mis viisil lasksid õpilastel põhiaine vihikutesse raame teha?
- Mitme vormiga tegelesid vormijoonistamise aine tööosas ühel tunni kestel?
- Milliseid täpsemaid tegevusi tegid emakeele aine tööosas peale õpilastele tähe loo jutustamist?
- Mida õpilastele rääkisid numbritest, arvestades asjaolu, et numbreid ei õpita läbi kujundlike lugude?

Vastaja andis pigem praktilisi nõuandeid ja igapäevaseid nippe, mida tähele panna. Kõigepealt pööras ta minu tähelepanu sellele, et iga põhiaine ainevihikusse tehtavad raamid on erinevat värvi ning õpilased raame ette ei tohi teha, selle tegemine käib vahetult enne vormi, pildi või numbrilise joonistamist vihikusse. Ta lisas, et raamide tegemiseks on erinevaid viise, ühe kindla viisi valib klassiõpetaja ise. Vormijoonistamise tsükli tööosas tegeletakse ainult ühe vormi pildiga ühes tunnis. Emakeele ja matemaatika tsükli alguses räägitakse lugu, kuidas tekkis kiri ja numbrid. Emakeele tööosa kulub ära ühe tähe õppimiseks, mis sisaldades lugu tähest, pildi joonistamisest ja tähe kirjutama harjutamisest. Matemaatika tööosas arutletakse, mida on maailmas just selle numbrilise jagu, mida parasjagu õpitakse. Joonistatakse ka vihikusse numbrid ning harjutatakse nende kirjutamist. (Uibo 2020)

Põhitunni jutustavas osas jutustan esimeses klassis õpilastele muinasjutte. Jutustamine toimub peast, kasutades kujundirikast ja poeetilist keelt. Kasutan enamasti eesti muinasjutte. (VVW õppekava 2019, lk 62)

3.1.1. Rütmilise osa versioonid

Erinevad rütmilised harjutused, mis sisaldavad liikumist, muusikat ja kõneharjutusi, elavdavad ja harmoniseerivad õpilasi ning annavad neile võimaluse paremini keskenduda. (VVW õppekava 2019, lk 12)

Olen ette valmistanud neli erinevat rütmilise osa versiooni (vt. lisa 3), ülevaade nendest on esitatud tabelis 7.

Rütmilise osa materjalide valimisel on oluline, et luuletused, ringmängud, harjutused jms oleksid vaheldusrikkad. Peale tempokamaid tegevusi on vajalikud rahulikumad harjutused ja vastupidi. Nelja erinevat versiooni on vaja, kuna iga uue tsükliga vahetub ka rütmiline osa.

Tabel 7. Rütmilise osa neli versiooni.

	1.versioon Lisa 3a	2.versioon Lisa 3b	3.versioon Lisa 3c	4.versioon Lisa 3d
1	Luuletus TAMMETÕRU Ellen Niit	Luuletus KELDRIKAKAND Hando Runnel	Luuletus NOVEMBER	Luuletus PAGARI PIPARKOOK Erika Esop
2	Luuletus KAKS ÕUNA Uno Leies	Luuletus OKTOOBER Leelo Tungal	Luuletus HILISSÜGIS Reet Nõulik	Luuletus ADVENDIKÜÜNAL Leelo Tungal
3	Ringmäng KASSI ja HIIRE MÄNG Pilistvere kihelkonnast	Ringmäng AADAMAL OLI 7 POEGA Avinurmest	Laulu- ja ringmäng PLAKSUMÄNG	Nädalapäevad
4	RÜTM 1-2-3-4- 5-6-7	PALLIMÄNG	TÄHELEPANUMÄNG	Ringmäng KOHAVAHE

3.1.2. Vormijoonistamine

Antud põhiaine ülesandeks on äratada lapses vormimeel, mis on vajalik kirjutama ja lugema õppimiseks. Vormijoonistamine sisaldab elemente kirjakeelest, geomeetriast ja joonistamisest ning peab toetama lapse mõtlemise, kujutlemise ja tahtetegevuse vaheliste seoste kujunemist. (Waldorfkoolide... 2009, lk 78)

Vormijoonistamise eesmärk esimesel aastal on joone (sirg- ja kõverjoon) kui liikumisjälje tunnetamine. Joonistamisel peab laps tajuma nende iseloomulikke erinevusi: sirgjoon – selge suunaga (keskendumine, mõttega juhitud tahe); kõverjoon – dünaamiline, ilma selge suunata (tunne määrab tahte). (VVW õppekava 2019, lk 209)

Õppesisu VVW õppekava (2019, lk 209) järgi on:

- sirgete ja kõverate joonte vaheldumine erineval kujul ja suuruses;
- harjutused põik- ja püstsirgetega, diagonaalidega, nurkadega (nüri, terav); tähevormidega, kolmnurga-, nelinurga ja teiste korrapäraste hulknurkadega;
- harjutused kumerate ja nõgusate kõverjoontega, lainevormid, ring, ellips, spiraalid, lemniskaadid jm.

Vormijoonistamise aine perioodi vältel koostavad õpilased endale ise töövihiku. Vihik on 30x30cm suurusega (vt. lisa 4, joonis 1), et õpilastel oleks ruumi vabaks käe liikumiseks vormide joonistamisel. Pliiatsite asemel kasutavad õpilased terve esimese klassi vältel plokk-kriite, mille värvide valik piirdub esialgu kuue põhivärviga: hele- ja tumekollane, hele-ja tumepunane ning hele-ja tumesinine (vt. lisa 4, joonis 2 ja 3). Kuna esimese klassi õpilase joonistamine ning kirjutamine on küllaltki kohmakas, siis plokk-kriite on neil käes hoida oluliselt mugavam.

Vormijoonistamise aine tööosas võtan õpilastega iga päev ühe või kaks uut vormi läbi. Alustame sirgetest, millest liigume edasi kõverateni, lõpuks nende vaheldumiseni. Hiljem lisanduvad põik- ja püstsirged, diagonaalid, nurgad, lainevormid jpm. (vt. lisa 4, joonis 4-11)

Enne iga vormi paberile joonistamist harjutame tunni tööosas vorme üksteise neid üksteise seljale, õhku, väiksemate lauatahvlite peale joonistades vms (vt. lisa 4, joonis 12). Kindlasti toimub ka arutlushetk, mida need vormid õpilastele meelde tuletavad. Seejärel joonistan mina antud vormi niiviisi tahvlile, nagu see võiks ilmuda õpilaste vihikusse. Sel ajal on vaikus ning õpilasel jälgivad, kuidas mina tahvlile vormi joonistan. Vihikutesse joonistamise eel tuleb õpilastel ka oma pildile teha raam. Selle joonistamiseks tuleb kasutada tehnikat, mis ei ole lihtne, nõuab mõnevõrra vaeva, kuid annab huvitava tulemuse. Õpilased tõmbavad raami plokk-kriidi emaosaga (vt. lisa 4, joonis 3) paberi seestpoolt väljapoole emaosalaaiuse joone, mis tekitab paberile raami. Niisiigune meetod on oluline osa tahtekasvatuse koolitamisel.

3.1.3. Emakeel

Emakeele põhiaines on esimesel kooliaastal eesmärgiks eesti keele kõnelemis- ja kuulamisoskuse ning kirjutamisoskuse arendamine matkimise ja läbielamise teel. (Waldorfkoolide... 2009, lk 33) Üleminek lugemisele lähtub lapse loomupärasest soovist ja vajadusest kirjutatut ka ise lugeda.

Õppesisu Waldorfkoolide avatud tuumõppekava (2009, lk 36) järgi on:

- korrektne kõnekeel oma loomulikes vormides (rahva- ja muinasjutud, mängud, laulumängud, luuletused ja salmid, mõistatused ja vanasõnad);
- artikulatsiooni-, kuulamis- ja ruumitunnetusharjutused;
- ühisretsitatsioonid;
- rütmiline, kehalist tegevust kaasav silbitamine;
- tähestiku õppimine;
- ära kiri tahvlilt;
- sõnavahe, lause lõpp ja algus, punkt;
- otstarbeliste lühitekstide kirjutamine (õnnitlused, kutsed, teated).

Emakeeles kasutatakse tsükliühikuna A4 formaadis valgete lehtedega vihikut (vt. lisa 5, joonis 13) ning plokk-kriite. Aineühiku valmistamine võimaldab harjutada kirjutamist (Waldorfkoolide...2009, lk 33).

Emakeele tsükli esimesel tunnil räägin lastele, kuidas kiri ja tähed tekkisid. Esmalt käsitlen vokaale ja seejärel konsonante.

Waldorfpedagoogika keeleõpetuses (Waldorfkoolide...2009, lk 36) seostatakse täht kui abstraktsioon kujutluspildiga, mis tekib õpetaja loodud täheloost. Kuna aga tähelugude loomine on minu jaoks mõnevõrra raske tegevus, siis kasutan esimesel tööaastal juba loodud lugusid, mida olen kohandanud. Olen ette valmistanud esimese kolme vokaali ja kolme konsonandi lood koos piltidega (vt. lisa 5, joonised 14-19) Esmalt jutustan tähe loo seejärel joonistan pildi tahvlile. Hiljem joonistavad õpilased tähega seotud pildi kriitidega oma põhiaine vihikusse, enne seda tuleb joonistada raam.

Peale esimeste tähtede õppimist teen õpilastele joonistähedega kirjaharjutusi (vt. lisa 5, joonis 20), kus harjutatakse sõnavahe hoidmist, teksti paigutamist ja ära kirja tahvlilt. (Waldorfkoolide...2009, lk 36)

3.1.4. Matemaatika

Õpetamise esimesel astmel (1.-5. klass) kasvab matemaatika välja lapse igapäevaeluga lähedalt seotud tegevustest. (Waldorfkoolide... 2009, lk 64) Matemaatika aine ka sobib tahtekoolituseks, kuna arvutamine pole võimalik pideva harjutamiseta. (VVW õppekava 2019, lk 84)

Matemaatika eesmärgiks on VVW õppekava (2019, lk 84-85) ja Waldorfkoolide avatud tuumõppekava (2009, lk 64-65) järgi:

lähtudes reeglist „käest südame kaudu peani“ võimaldada lapsel 1) tunnetada nii maailma terviklikkust kui paljusust; 2) toetada matemaatiliste mõistete moodustamist; 3) muuta arvutamine sisemiselt omaseks tegevuseks.

Matemaatika õppesisuks 1. klassis_VVW õppekava (2019, lk 83) järgi on:

- loendamine 1-110;
- ükskordühe ridade rütmiline harjutamine ja meeldejäätmine kuni 7-ni;
- 4 põhitehet arvuruumis kuni 20-ni ja nende kirjanek;
- arvmõistatused;
- algharjutused peastarvutamisel.

Matemaatikas kasutame samuti A4 formaadis olevat tsüklivihikut ning plokk-kriite. Tsükli esimesel tunnil jutustan lastele, kuidas tekkisid numbrid. Seejärel hakkame õppima paralleelselt araabia ja rooma numbreid, esialgu kuni 12-ni.

Esmalt õpime selgeks esimesed viis numbrit, mille järel tuleb selgeks õppida liitmisel ja lahutamisel vahe tegemine. Seejärel saab alustada algharjutustega peastarvutamises. Numbrite õppimisega vaheldumisi teen lastega erinevaid arvmõistatusi. (vt. lisa 6, joonis 21-27)

Kokkuvõte

Antud loov-praktilise lõputöö teemaks oli klassiõpetaja tööplaani Viljandi Vaba Waldorfkooli 1. klassis 2020/21. õppeaastal septembrist detsembrini. Lõputöö eesmärgiks oli koostada VVW 1. klassi klassiõpetaja tööplaani 2020/21. õppeaasta esimeseks pooleks ning valmistada ette õppetöös kasutatavad materjalid. Eesmärgi saavutamiseks seadsin endale kuus ülesannet.

Alustuseks süvenesin Rudolf Steineri antroposoofilisse inimeseõpetusse ning waldorfpedagoogikat tutvustavatesse allikatesse. Steineri inimesekäsitus – inimese koosnemine füüsilisest, eeter- ja astraalkehast ning minast, mis avalduvad mõtte, tunde ja tahte näol, ei ole lihtne ülesanne. Töötasin läbi mitmed raamatud, sh lõpu- ja magistritööd, et mõista, kuidas Steineri käsitus on seotud waldorfpedagoogikas rakendavate põhimõtete ja meetoditega. Eriti väärtuslikeks allikateks kujunesid minu jaoks Calgreni „Vabaduskasvatus“ ja Steineri „Üldine inimeseõpetus kui pedagoogika alus“, mille toel täienes minu arusaam, mida ja miks waldorfpedagoogikas tehakse ning mis on klassiõpetaja töös esmatähtis.

Viljandi Vaba Waldorfkooli õppekava hakkab olema üheks minu olulisimaks töövahendiks. See on alusdokument, millest saadavale infole pean tuginema õppe sisu ja meetodite kavandamisel. VVW õppekava sõnastus on noorele alustavale õpetajale keerukas lugemine, seetõttu võtan eelseisval õppeaastal VVW õppekavale abiks waldorfkoolide avatud tuumõppekava, mille sõnastus on minu jaoks kohati kergemini tõlgendatav. Õppekavade põhjalik läbitöötamine andis mulle arusaama, millised on põhiained: vormijoonistamine, emakeel ja matemaatika eesmärgid ja õppesisu. Lisaks sain teadmisi juurde õpetamisel kasutatavate meetodite kohta: luuletuste retsiteerimine, laulu- ja ringmängude kasutamine, jutustamisel kujundirikka ja poeetilise keele kasutamine jpm.

Käesoleva lõputöö puhul oli kindlasti oluline osa eneseanalüüsil – milline on minu valmisolek klassiõpetajana töötamiseks ning missugused enesearendamist toetavad tegevused on edaspidi vajalikud. Analüüsisin TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia huvijuht-loovtegevuse õpetaja õppekava läbimise käigus omandatud pädevusi ning leidsin, et pedagoogika, elamuspedagoogika ja kogukonnatöö alased teadmised-oskused ning noorsootöö praktikate käigus saadud kogemused on töös VVW klassiõpetajana rakendatavad. Jätkuva enesearendamise aluseks saab olema pidev professionaalse tegevuse reflekteerimine, kuna waldorfpedagoogika põhimõtteks on õpetaja kasvamine koos õpilastega. Kindlasti osalen Tartu Waldorfpedagoogilise Seminari koolitustel, mille hulka kuuluvad ka esimeste klasside

klassiõpetajate õpetajalt õpetajale kohtumised. Nendel kohtumistel räägitakse ning arutletakse teemadel, mis puudutavad 1. klassi klassiõpetaja tööd, nt. esimene tund 1. septembril jpm.

Esimese poolaasta traditsiooniliste koolisündmuste osas tean, mis mind ees ootab, kuna oman kogemust VVW lasteaias. 2020/21.õppeaasta esimesel poolaastal osalen laternamatka ja advendiringi ettevalmistamisel ja läbiviimisel, kuna see on VVW-s traditsiooniliselt 1.-3. klasside klassiõpetajate ülesanne. Lisaks tuleb aegsasti ette valmistada jõululaadaks, kus iga VVW liikme panus on oluline.

Õpilase jälgimise ja toetamise tegevused hõlmavad koostööd tugitöötajatega – abiõpetaja ja HEV-koordinaatoriga, ning kohtumisi mentoriga, kes on abiks ja toeks minule kui noorele õpetajale. Lisaks on vaja olla pidevas kontaktis lapsevanematega. See kõik on vajalik, et aidata ja suunata kõiki oma õpilasi õppekava nõuetele vastava hariduse omandamisel. Tuleb arvestada õpilaste erineva võimekusega.

Veendusin, et kui ma oleksin hakanud põhitundide sisulist materjali kokku koguma samaaegselt õppetöö algusega, oleksin jäänud suurtesse raskustesse. Materjalide kogumist alustasin isikliku mentoriga vesteldes, kes selgitas mulle põhitundide sisu ja metoodikat (kujundirikaste piltide loomine, ideed erinevateks harjutusteks, mängudeks jpm). Seejärel hankisin infot VVW õppekavast ja waldorfkoolide avatud tuumõppekavast. Võtsin arvesse ka VVW kolleegiga peetud vestluste käigus saadud soovitusel, kes jagas mulle lahkelt praktilisi nõuandeid metoodika osas: tegeleda vormijoonistamisel tunni vältel ühe vormiga ning seda läbi mitmete erinevate tegevuste; rakendada vormijoonistamise tsükli vältel omandatud emakeele aines; kasutada tähtede õppimisel pildirikkaid lugusid ning piltide joonistamist; rakendada matemaatikatundides õppemeetodina arutelu jne.

Enne loov-praktilise lõputöö sooritamist teadsin antroposoofilisest inimeseõpetusest, waldorfpedagoogikast ning nende kooskõlast minimaalselt. Väärtustan, et jõudsin nende teadmiseni läbi lõputöö kirjutamise. Lõputöö vältel said minu jaoks konkreetsemaks ka klassiõpetaja vastutus ning ülesanded waldorfkoolis: õpilastele eeskujuks olemine ning pidev enesearendamine, õppe- ja kasvatustöö korraldamine, õppetöö ettevalmistamine ja läbiviimine, õpilaste suunamine ja juhendamine ning koolikorra ja reeglite tagamine.

Alahinnata ei saa klassiõpetaja tööplaani koostamise oskust, mille omandasin, ning mida on võimalik rakendada ja täiendada järgmistel õppeaastatel.

Antud töö sooritamine on andnud mulle tunde, et olen valmis Viljandi Vaba Waldorfkooli 1. klassi õpilastega kohtuma nende klassiõpetajana.

Kasutatud allikad

Gustavson, M. 2019. Laste aeg – laste aed. Alternatiivid pedagoogikas. PreMark.

Calgren, F. 2017. Vabaduskasvatus. Rudolf Steineri pedagoogika. PreMark.

Hirsjärvi, S. & Huttunen, J. 2005. Sissejuhatus kasvatusteadusesse. Tallinn. AS Medicina.

Jõgeva, J. 2018. Waldorfkoolide klassiõpetajate kirjeldused õpetaja-õpilaste vahelistest headest suhetest ja sellest, kuidas häid vastastikuseid suhteid saavutada. [Magistritöö]. Tartu Ülikool. Tartu Ülikooli sotsiaalteaduste valdkond. Tartu.

Kuurme, T. 2011. Väärtusparadoksides, väärtusvalikutest ja väärtusvõimalustest erinevate pedagoogiliste kontseptsioonide näitel. Rmt: Kõneldud ja elatud väärtused erinevates pedagoogilistes kultuurides. Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut, lk 71-103.

Leinus, I. 2014. Õpilaste hinnangud kooli kliimale, enda heaolule ja toimetulekule waldorf- ja tavakoolide võrdluses. [Magistritöö]. Tartu Ülikool. Tartu Ülikooli sotsiaal- ja haridusteaduskond. Tartu.

Lindenberg, C. 1993. Waldorfkoolid: hirmuta õppida, eneseteadlikult tegutseda. Tallinn. Eesti Õppekirjanduse Keskus.

Lukk, K. 1991. Waldorf-pedagoogika. I osa. Tallinn. Harjumaa Hariduse Arenduskeskus.

Metsalu, T. 2013. Lapsevanemate põhjused waldorflasteaia eelistamiseks Viljandi waldorflasteaia näitel. [Lõputöö]. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. Kultuurhariduse osakond. Viljandi.

Steiner, R. 1991. Lapsekasvatus vaimuteaduse vaatekohast. A/S Raiva. Eesti Antroposoofiline Selts.

Steiner, R. 2018. Üldine inimeseõpetus kui pedagoogika alus. PreMark.

Talgre, K. 2014. Laste sotsiaalsete oskuste arendamine Waldorf koolis. [Lõputöö]. Tartu Ülikool Pärnu kolledž. Sotsiaaltöö korralduse osakond. Pärnu

Uibo, K. 2020. Suuline teade autorile. Viljandi, 7.august.

Waldorfkoolide avatud tuumõppekava. 2009. http://xn--waldorf-hendus-nsb.ee/sites/default/files/files/waldorfkoolide_raamoppekava.pdf (10.08.2020)

Wilkinson, R. 2006. Steinerpedagoogika vaimne aluspõhi: waldorfkoolide olemus. Tallinn. Valgusesaar.

VVW (Viljandi Vaba Waldorfkooli) põhikiri. 2019. Viljandi Vaba Waldorfkool. https://viljandiwaldorf.ee/wp-content/uploads/2019/03/VILJANDI-WALDORFKOOLI-P%C3%95HIKIRI_12.02.2019.pdf (10.08.2020)

VVW (Viljandi Vaba Waldorfkooli) õppekava. 2019. Viljandi Vaba Waldorfkool. https://viljandiwaldorf.ee/wp-content/uploads/2019/05/VILJANDI-WALDORFKOOLI-%C3%95PPEKAVA-12.II-2019_.pdf (10.08.2020)

Õunapuu, L. 2014. Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. [E-õpik]. Tartu Ülikool. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1&isAllowed=y (10.08.2020)

Õunapuu, L. 2019. Üliõpilaste kirjalikud tööd. Metoodiline juhend bakalaureuse-, seminari-, magistri-, lõputööde, referaadi ja essee koostamiseks ning vormistamiseks. https://www.kultuur.ut.ee/sites/default/files/vka/vka_uliopilaste_kirjalike_toode_metoodiline_juhend_2019.pdf , (10.08.2020)

Õppe- ja kasvatustöö ettevalmistamisel kasutatud allikad

Arike, A. 2012. 52 rolli- ja matkimismängu. Koolibri.

Furman, B. 2016. Oskuste õppe käsiraamat. Jakobson Ja Rakaselg.

Huopola, K. 2017. Näpumängud ja rütmisalmid. Lõbusaid salme õppetegevuse rikastamiseks. Koolibri.

Kalamees, E. 2014. 35 Sõrmesalmi ja käemängu vanavanemate varasalvest. Koolibri.

Kougija, M. 2017. Sõlmime lahti. Loovust ja väärtusi arendav mäng koolieelikutele. Koolibri.

Kukk, P. 2013. Käed aitavad kõneleda. Atlex.

Luke, S. 2018. Head käed ja head jalad: näpu- ja käemängud, keha kaasavad käe- ja näpumängud, salmid lugemiseks ja kuulamiseks. Sirje Luke Helilooming.

Mänd, H. 2017. Päike, kuu ja tähed. Semikoolon.

Prints, M. 2018. Tähelood loomadest. Nuputamist ja tegutsemislusti eelkooliealistele lastele. Atlex OÜ.

Raudkats, A. 1928. Mängud IV. Laulumängud lastele.

Roose, C. 2003. Kooli folkloorikogumik. Avita.

Saar, O. 2015. Pika suka päkapikk: jõulu- ja talveluuletusi. Tallinn. Koolibri.

Saimre, T. 2010. 1000 mõistatust, 500 vanasõna. AS Kirjastus Ilo.

Suits, J. 2014. Pärimuslikud laulumängud lastele. MTÜ Viljandi Pärimusmuusika Ait

Suits, J. 2018. Pärimuslikud laulumängud lastele II. MTÜ Pärimusmuusika Ait. EKM Teaduskirjastus. Viljandi. Tartu.

Swale, J. 2020. Draamamängud koolitundi ja töötuppa. Studium.

Sööt, A. 2011. Loovmäng. Valik mängu ja tegevusi igale vanusele. Eesti Tantsuhariduse Liit. Viljandi.

Toompere, S. 2012. Tule mängima 2. Laulumänge lastele. MTÜ Laulustuudio Lauluhaldjas.

Vilbaste, K. 2020. Kivimängud. 70 lustakat rahvapärimuslikku õuemängu. Koolibri.

Voolaid, P. Järv, R. Ots, L. 2018. Kes otsib see leiab: 1111 eesti vanasõna selgituste ja kommentaaridega. Tallinn. Rahva Raamat AS.

LISAD

Lisa 1. Waldorfpedagoogika põhimõisted

Waldorfpedagoogika põhimõisted (Waldorfkoolide... 2009, lk 20-21):

Ainevihik – aineõpetuse käigus õpilase poolt valmistav töövihik – õpik. Sisaldab kokkuvõtteid käsitletud teemadest, vastavaid illustratsioone ja skeeme, iseseisvaid töid, loovtöid jms.

Antroposoofia – loodusteaduslike tunnetusmeetodite täpsusega vaimset maailma uuriv ning kirjeldav teadus. Ülemeelelise vaatluse kui teadusharu väljaarendaja oli dr. Rudolf Steiner.

Inimeseõpetus – antroposoofia osa, kirjeldab inimest tema erinevate olemusosade ning nendevaheliste seoste kaudu.

Jutustav osa – põhitundi lõpetav osa, pildilise õpetuse liik. Sisaldab eakohast jutustust, mida õpetaja jutustab.

Klassiõpetaja – õpetaja, kes võtab otsese vastutuse ühe klassi arengu eest 1.-6./8. klassini. Klassiõpetaja kujundab klassi kui tervikut ning õpetab perioodiõppe aineid ja oskuste piires mõnda võõrkeelt, liikumis- või kunstiainet. Klassiõpetaja teadvustab oma vahetut mõju klassile ning sellest tulenevalt enesekasvatuse ja enesetäienduse vajadust. Õpetajate kolleegium otsustab klassiõpetajasüsteemilt aineõpetajatesüsteemile ülemineku aja ja viisi iga konkreetse klassi ja klassiõpetaja puhul eraldi.

Kolleegiumi koosolek – kooli pedagoogilise juhtimise vorm. Toimub regulaarselt kord nädalas, tegeleb sisulise tööga. Koosolekutel osalevad kõik tegevõpetajad.

Kuupidu – tavaliselt kuu lõpul toimuv kooli avatud ühisüritus, kus klassid tervikkooseisus esitavad valitud ja kunstiliselt vormistatud teemasid kuu jooksul õpitust. Üks sotsiaalse koostöö vormidest.

Perioodiõpe – aine süvendatud käsitlemine määratud perioodi (keskmiselt neli nädalat) jooksul. Perioodiõppe tund hõlmab koolipäevast põhitunni osa, st. kaks akadeemilist tundi. Waldorfkoolides algab perioodiõpe esimesest klassist.

Pildiline õpetusmeetod – põhitunni* või tunni struktuuri osa, tavaliselt tunni alguses. Erinevate rütmiliste tegevuste – kehakoordinatsioon, laul, retsiteerimine, pillimäng jms – kaudu

mobiliseerib tahet, valmistab tunniks ette. Rütmiline osa on mahukam ja struktureeritum nooremates klassides.

Põhitund – topelt tund, tavaliselt päeva alguses, käsitleb perioodõppe ainet.

Rütmiline osa – põhitunni või tunni struktuuri osa, tavaliselt tunni alguses. Erinevate rütmiliste tegevuste – kehakordinatsioon, laul, retsiteerimine, pillimäng jms – kaudu mobiliseerib tahet, valmistab tunniks ette. Rütmiline osa on mahukam ja struktureeritum nooremates klassides.

Õpetajate/pedagoogiline kolleegium – kooli juhtorgan pedagoogilises valdkonnas, kooli süda. Pedagoogilised arutelud ja otsustamine toimuvad kollegiaalselt, konkreetsed vastutusalad on jaotatud üksikinimeste või inimgruppide vahel. Regulaarse koostöö vormiks on kolleegiumi koosolek.

Lisa 2. Õpetaja tööülesannete kirjeldus

1. Üldosa

- 1.1 Viljandi Vaba Waldorfkooli Ühingu kooli õpetaja võetakse tööle ja vabastatakse töölt õpetajate kolleegiumi ettepanekul Ühingu juhatuse otsusega.
- 1.2 Õpetaja tegutseb vaba ja võrdväärse teiste kolleegide seas ning kannab täielikku iseseisvat vastutust oma tegevuse eest.
- 1.3 Õpetaja juhindub oma tegevuses Eesti Vabariigi seadustest, kooli õppekavast ja õpetajate kolleegiumi otsustest ning kooli töökorraldusest ja headest tavadest.

2. Tööülesanded ja kohustused

Kooli õpetaja:

- 2.1 lähtub oma töös kooli põhieesmärkidest;
- 2.2 koostab õppekava täitmiseks töökava;
- 2.3 valib õppevormid ja -meetodid õppe-eesmärkide täitmiseks;
- 2.4 suunab õpilast omandama õppekava nõuetele vastavat haridust;
- 2.5 kujundab õpilase positiivset eluhoiakut ja maailmavaadet,
- 2.6 kujundab õpilase õpimotivatsiooni;
- 2.7 täidab nõutava dokumentatsiooni ja esitab kõik andmed õigeaegselt;
- 2.8 osaleb kooli juhtimissüsteemis, kolleegiumi töös;
- 2.9 täidab vastavalt kolleegiumi otsusele täiendavaid ülesandeid:
  - õpilasuuringute organiseerimine ja neis osalemine;
  - õpilaste saatmine õppekäikudel, ekskursioonidel, matkadel;
  - korrapidamine;
  - muud kokkulepitud ülesanded;
- 2.10 osaleb regulaarselt koolitustel ametialase pädevuse tagamiseks;
- 2.11 pöördub vajadusel nõu ja abi saamiseks kooli kolleegiumi või juhatuse poole;
- 2.12 täidab tule- ja tööohutuse eeskirju ja tagab tunnis tervishoiu- ja tuleohutusnõuetest kinnipidamise;
- 2.13 jälgib kodukorra nõuete täitmist õpilaste poolt ja reageerib nõuete rikkumistele koheselt;
- 2.14 reageerib kooli tööd häirivatele puudustele, võimalusel kõrvaldab need või informeerib vastutavat kooli kolleegiumi liiget;
- 2.15 on alati koolile lojaalne;
- 2.16 kujundab oma käitumise ja tegevusega kooli positiivset mainet;
- 2.17 võib teha kolleegiumile soovitusi ja ettepanekuid töö paremaks organiseerimiseks;
- 2.18 vastutab:
  - käesoleva juhendiga temale pandud töökohustuste täitmise eest;
  - õppekava nõuete täitmise eest;
  - õppedokumentatsiooni täitmise eest;
  - õpilaste tervisekaitse ja ohutuse eest ainetundides ja kooli üritustel.

3. Muud nõuded

Kooli õpetaja

- 3.1 ei luba õpilast kergekäeliselt tunnist ära,
- 3.2 alustab ja lõpetab tunni õigeaegselt,
- 3.3 ei lähe tundi kohvitassiga,
- 3.4 tagastab õpilaste poolt tehtud tööd õigeaegselt (tunnikontrollid järgmiseks tunniks, kontrolltööd ja kirjandid kahe nädala jooksul),
- 3.5 on oma nõudmistes järjekindel,
- 3.6 viibib kogu õppetunni õpilaste juures,
- 3.7 hoolitseb selle eest, et klassiruum oleks tunni lõppedes korras,
- 3.8 on oma käitumisega õpilastele eeskujuks,
- 3.9 on oma väljendites korrektne, valib nende kasutamise aega ja kohta,
- 3.10 on koostöövalmis,
- 3.11 ei kasuta tunnis ega koosolekutel mobiiltelefoni,
- 3.12 nõuab õpilastelt vahetusjalatsite kandmist,
- 3.13 edastab teated õpilastele ja lastevanematele õigeaegselt,
- 3.14 vabandab õpilase ja kolleegi ees, kui on eksinud,
- 3.15 nõuab õpilastelt õppevahendite hoidmist.

Lisa 3. Rütmilise osa neli sisu

Lisa 3a. Esimene versioon

- 1) Luuletus „Tammetõru“, autoriks Ellen Niit

**KIIKUS TAMMETÕRUMEEES
TAMME OTSAS TÕRU SEES,
KUNI KÜPSEND TÕRUS,
PUU PEALT ALLA PÕRUS.**

**OH, SINA TÕRU-VÕRUKAEL,
MURUMÜTS SUL TÕRULAEL!
TERE AGA TERE, TÕRU-TÕNN,
ET JÄID ELLU, SEE ON ÕNN!**

- 2) Luuletus „Kaks õuna“, autoriks Uno Leies

**KAKS ÕUNA
HÄSTI VÄIKEST
PUU OTSAS
VÕTSID PÄIKEST.**

**SIIS ÜKS NEIST
MAHA POTSATAS
JA TEINE JÄI
PUU OTSA.
NÜÜD LÕBUS ELU
LAKKAS
JA ÕUNTEL
IGAV HAKKAS.**

**TUUL JÄLLE
OKSA SAPUTAS
KA TEISE
ALLA RAPUTAS.**

**JÄID ÕUNAD
ÕÕSEKS MURULE
SIIS AGA
SÕITSID TURULE.**

- 3) Kassi ja hiire mäng koos lauluga. Pilistvere kihelkonnast.

Mängijad liiguvad ringid kätest kinni hoides päripäeva ja laulavad. Ringi sees on „hiir“ ja ringist väljas hiilib „kass“, valmistudes „hiirt“ püüdma. Kui laul lõppeb, jäävad kõik seisma ja tõstavad käed – tekivad nn. väravad. „Kass“ hakkab „hiirt“ taga ajama. Kui „hiir“ käes, on mäng läbi. (Roose 2003, lk 94)

**MEIL OLI KAVAL KASSIKENE,
HIIREKERA INTSUKENE,
PÜÜAB HIRED PÖLLU PELTA,
AJAB ROTID AIDA ALTA,
VESIHALLID VILJA SEESTA.
KASS ON KAVAL KARGAMAIE,
HIIR ON VILGAS HÜPPAMAIE.
SÕITKE, SÄÄRED, PÖITKE, PÕLVED,
LASKE TEEDA, LABAJALAD,
HÜPPA, HÜPPA, HIIREKENE,
KARGA, KAVAL KASSIKENE.**

4) Rütm 1-2-3-4-5-6-7-7-6-...

Loeme numbraid ühest seitsmeni, kus number ühe ajal puudutame põrandat ning seitsme ajal peakohal plaks. Liigume alt üles ja ülevalt alla.

Põrand (1) – varbad (2) – põlved (3) – puusad (4) – õlad (5) – pea (6) – plaks pea kohal (7) – pea (6) – ...

Lisa 3b. Teine versioon

1) Luuletus „Keldrikakand“ autoriks Hando Runnel

**KELDRIKAKAND KENA KAKAND,
KELDRIS SÖÖND JA KELDRIS KAKAND.
POLE KELDRIST VÄLJAS KÄINUD,
POLE VÄLISILMA NÄINUD.
KÕIK, MIS KEHTIB KELDRI ÕHUS,
KEHTIB KA TA PEAS JA KÕHUS.
TA EI OLE ISEHAKAND,
TA ON SÜNNIST SAATI KAKAND.**

2) Luuletus „Oktoober“ autoriks Leelo Tungal

**KUSKOHAST NEED PUULEHED TEAVAD,
ET AEG ON NEIL KOLLASEKS MINNA?
MISMOODI NAD TEAVAD, ET PEAVAD**

**KULDSEKS VÄRVIMA TERVE ME LINNA?
MISMOODI NEED ORAVAD TEAVAD,
ET PÄHKLEID PEAB KORJAMA VARUKS?
MIS SAAB SIIS, KUI ORAVAD PEAVAD
END KÄHRIKUKS, SIILIKS VÕI KARUKS?
KUST LAPSEDKI TEAVAD, ET PEAVAD
KOOLIS KÄIMA, KUI TARKUST ON VAJA?
MIDA LAPSED EI TEA SEDA TEAVAD
ISA, EMA JA ÕPETAJA.**

3) Laulu- ja ringmäng „Aadamal oli seitse poega“

“Lauldes liigutakse ringis, keskel on üks mängija. Sõnadega “ja siis tegivad kõik nii!” teeb sees olija ruttu ühe viguri või liigutuse, mida teised peavad kordama. Ringi sisse kutsutakse see, kes oskab kõige paremini liigutust järelle teha. Laul hakkab otsast peale ning järgmine mängija teeb uue viguri.” (Suits 2014)

**AADAMAL OLI SEITSE POEGA, SEITSE POEGA AADAMAL.
EI NAD SÖÖNUD, EI NAD JOONUD, EI NAD MÕISTNUD ARMASTA.
NEMAD ELASIVAD ÜHES JA SIIS TEGIVAD KÕIK NII!**

4) Pallimäng

Kõik mängijad istuvad ringis. Mängija võtab palli, viskab selle kellegi sülle ja ütleb kas „õhk“, „vesi või „maa“. Palli saaja ütleb linnu või looma nime, kes vastavad keskkonnas elab. Vastuse ütleja viskab palli järgmisele mängijale.

Lisa 3c. Kolmas versioon

1) Luuletus „November“ autor teadmata.

**SÜGIS IKKA KESTAB VEEL,
SUURED LOMBID LASTE TEEL.
UDU HÕLJUB ÜLE MAA,
LIUGU LASTA VEEL EI SAA.**

**KÜLM NÄKSIB LEHTI VAHTRAPUULT,
NEID KEERLEB, KEERLEB ALLA.
VIHM RABISTAB JA TÕSTAB TUULT,
UKS TALVELE ON VALLA.**

2) Luuletus „Hilissügis“, autoriks Reet Nõulik

**KÜLM SEE NÕUAB SALLI-MÜTSI,
JÄISELT LÕÕTSUB TUULEIIL.
PÄEVAVALGUST AINULT VEIDI,
LINNUD ÄRA LENDASID.
TIBAB VIHMA, SAJAB LÖRTSI,
PORI PRITSIB PÕLVINI.
TAEVAS PILVI, MAAS ON LEHTI,
SAMMUKE VAID TALVENI.**

3) Laulu- ja ringmäng „Plaksumäng“.

“Mängu alguses jalutavad mängijad paarikaupa ja hoiavad sõbral käest kinni. Seejärel jäävad paarilised nägudega vastamisi seisma ja mängivad plaksumängu.” (Toompere 2012)

”Plaksumängu teadsin juba varem” - plaksutavad neli korda.

”Sõbraga on plaksutada parem” - löövad käed õlgade kõrgusel neli korda paarilise kätega kokku.

”Plaks, parem, plaks, vasak” - üks plaks ja lüüakse paremad käed kokku, üks plaks ja lüüakse vasakud käed kokku.

”Kallistan ja lehvitan ja lähen edasi” - kiire kallistus, lehvitus ja leitakse kiiresti uus paariline. (Toompere 2012)

**JALUTAMA LÄHEN MA, OMA SÕBRAGA, ARMSA SÕBRAGA.
KINNI HOIAN SÕBRA KÄEST, NII ON PAREM MEIL KOOS KÕNDIDA.
PLAKSUMÄNGU TEADSIN JUBA VAREM,
SÕBRAGA ON PLAKSUTADA PALJU PAREM,
PLAKS, PAREM, PLAKS, VASAK, MÕLEMAGA SEDASI.
KALLISTAN JA LEHVITAN JA LÄHEN EDASI.**

4) Tähelepanumäng

Lapsed istuvad silmad kinni. Mina kõnnin klassirummis ringi toikaga ning löön toikaga vastu põrandat teatud korda. Laste ülesanne on kuulatada ning lugeda kaasa, mitu korda ma toikaga vastu põrandat löön.

Lisa 3d. Neljas versioon

- 1) Luuletus „Pagari piparkook“ autoriks Erika Esop

**AGAR PAGAR AHJUPLAADIL
TEGI PIPARKOOGIST TAADI
ENT KUI TAAT SAI VÕETUD AHJUST
HAKKAS PAGARIL TAST KAHJU
KAHJU OLI TAATI SÜÜA
KAHJU OLI TAATI MÜÜA
MÕTLES “KUUSE TIPPU TA
PANEN EHTEKS RIPPUMA.**

- 2) Luuletus „Advendiküünal“ autoriks Leelo Tungal

**SÜÜTAD KÜÜNLA JÕULU EEL,
RÕÕMSAKS MUUTUB TUBA.
KÜLLAP PÕHJAMAALT ON TEEL
JÕULUVANA JUBA.**

**KÜLL ON KÜÜNAL PIDULIK,
TUPPA VALGUST HEITES.
AKNAST PIILUB PÄKAPIKK,
HOOLEGA END PEITES.**

**LÄHENEV JA VÄHENEV
LAUAL KÜÜNAL ÜHA
TASAHILJU LÄHENEV
ESIMENE PÜHA.**

- 3) Nädalapäevad, autor teadmata

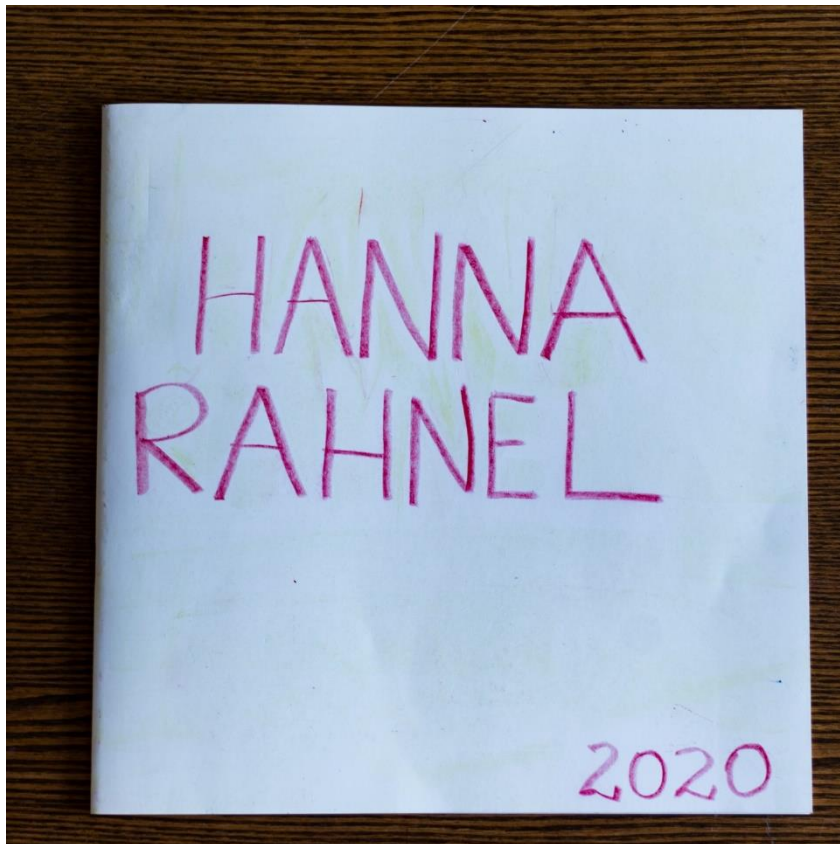
**ESMASPÄEV ON TORE PÄEV,
ENDA ÜMBER SÕPRU NÄEN.
TERE SÕBER, TERE-TERE!
KOOS ON KOGU MEIE PERE.**

(Nädalapäeva nimetus muutub vastavalt päevale)

- 4) Ringmäng „Kohavahetus“

„Osalejad seisavad ringjoonel, nagu keskpunkti poole. Mängujuht palub kohad vahetada inimestel, kellele meeldivad või kellel on näiteks punased patsipaelad või sinised sokid; neil, kes armastavad mängida; kellele meeldib jalgrattaga sõita ja nii edasi.“ (Sööt 2018, lk 67)

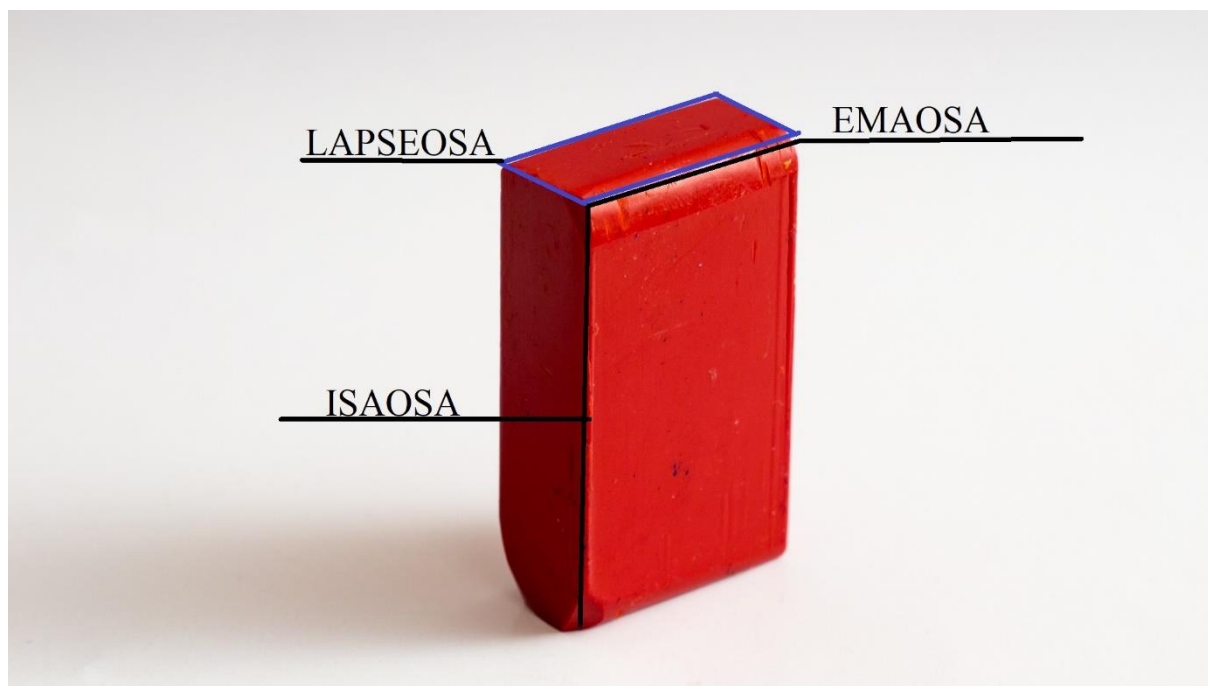
Lisa 4. Vormijoonistamise tsükli sisu

Joonis 1. Emakeeles kasutatav vihik 30x30 cm. (Foto: autori erakogu)

Joonis 2. Plokk-kriitide põhivärvid. Vasakult: tume- ja helesinine, tume- ja helepunane, tume- ja helekollane. (Foto: autori erakogu)

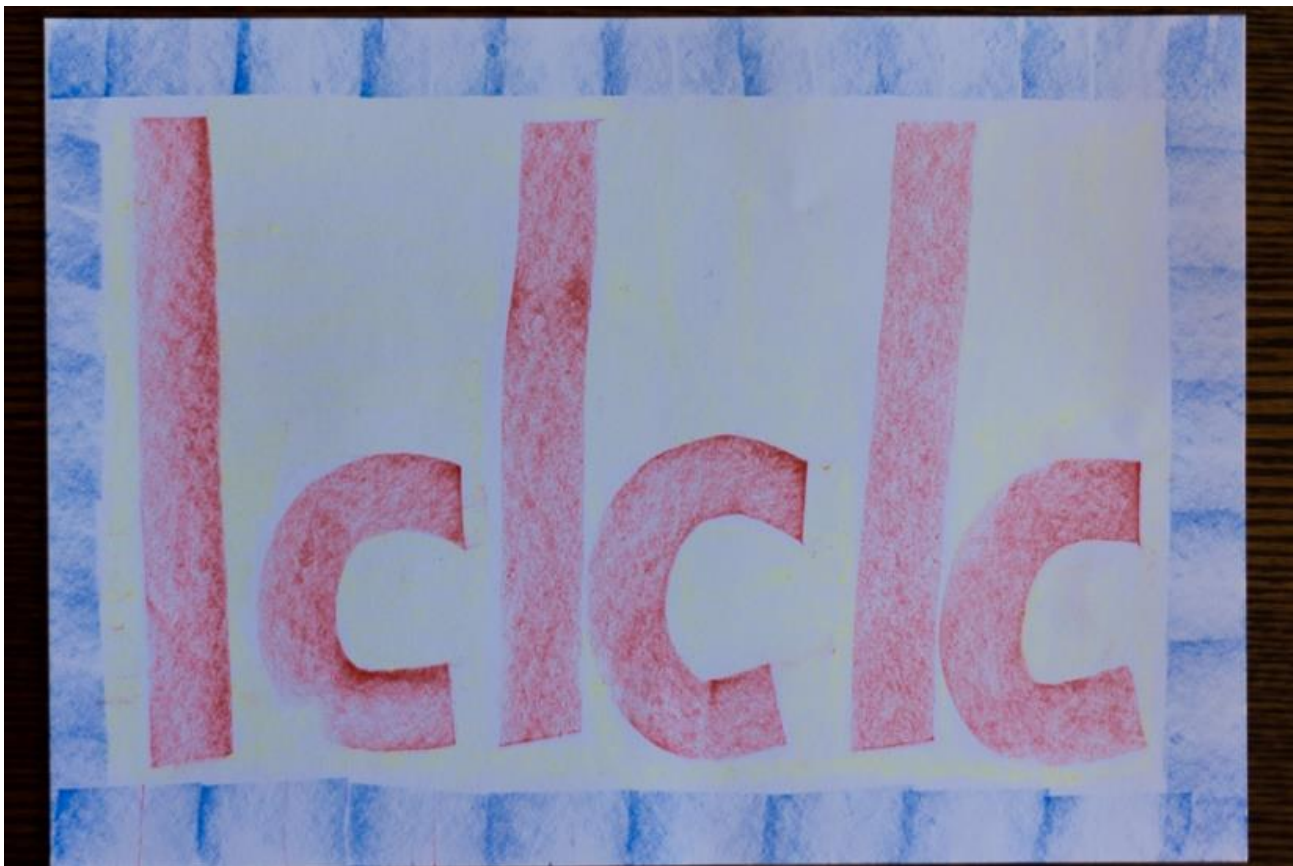

Joonis 3. Plokk-kriidi osade nimetused. (Foto: autori erakogu)

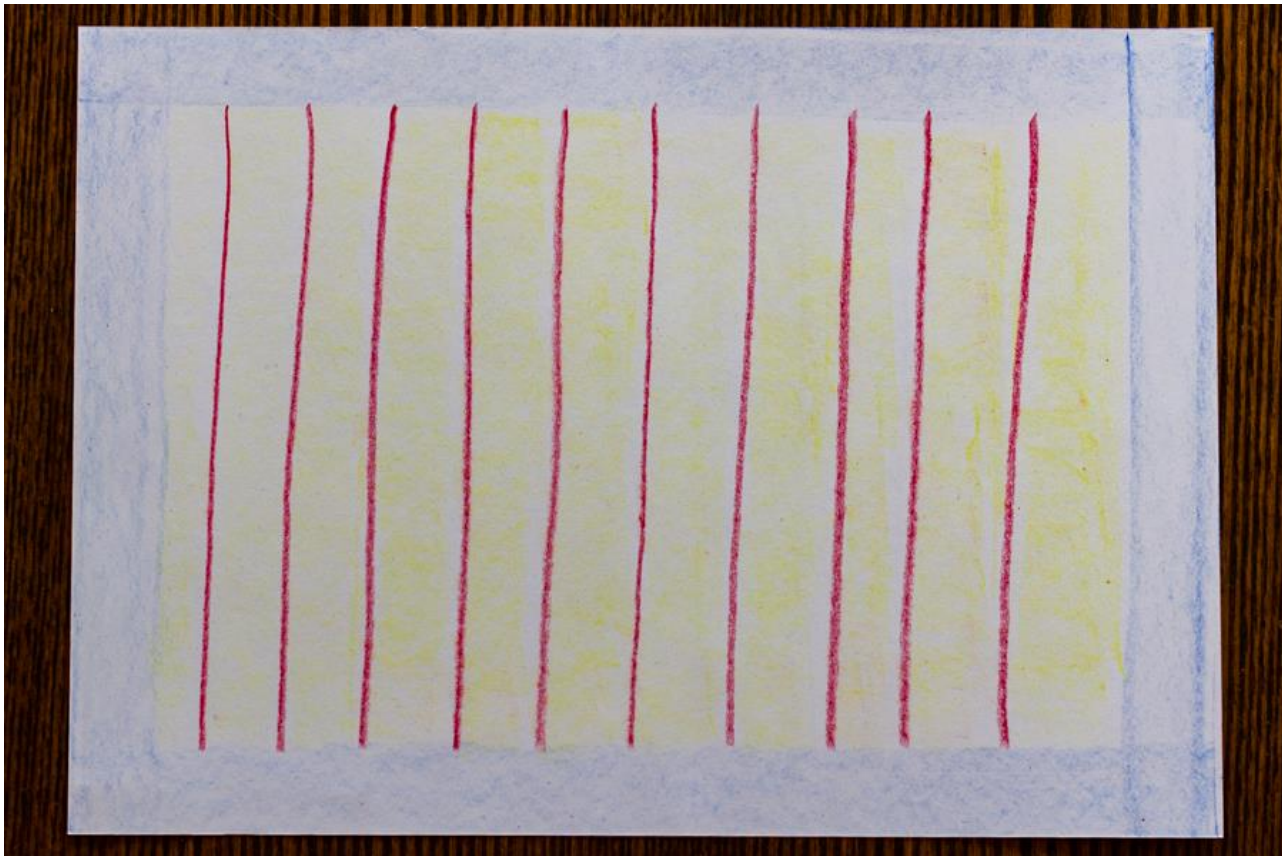

Joonis 4. Harjutus sirge ja kõveraga. (Foto: autori erakogu)

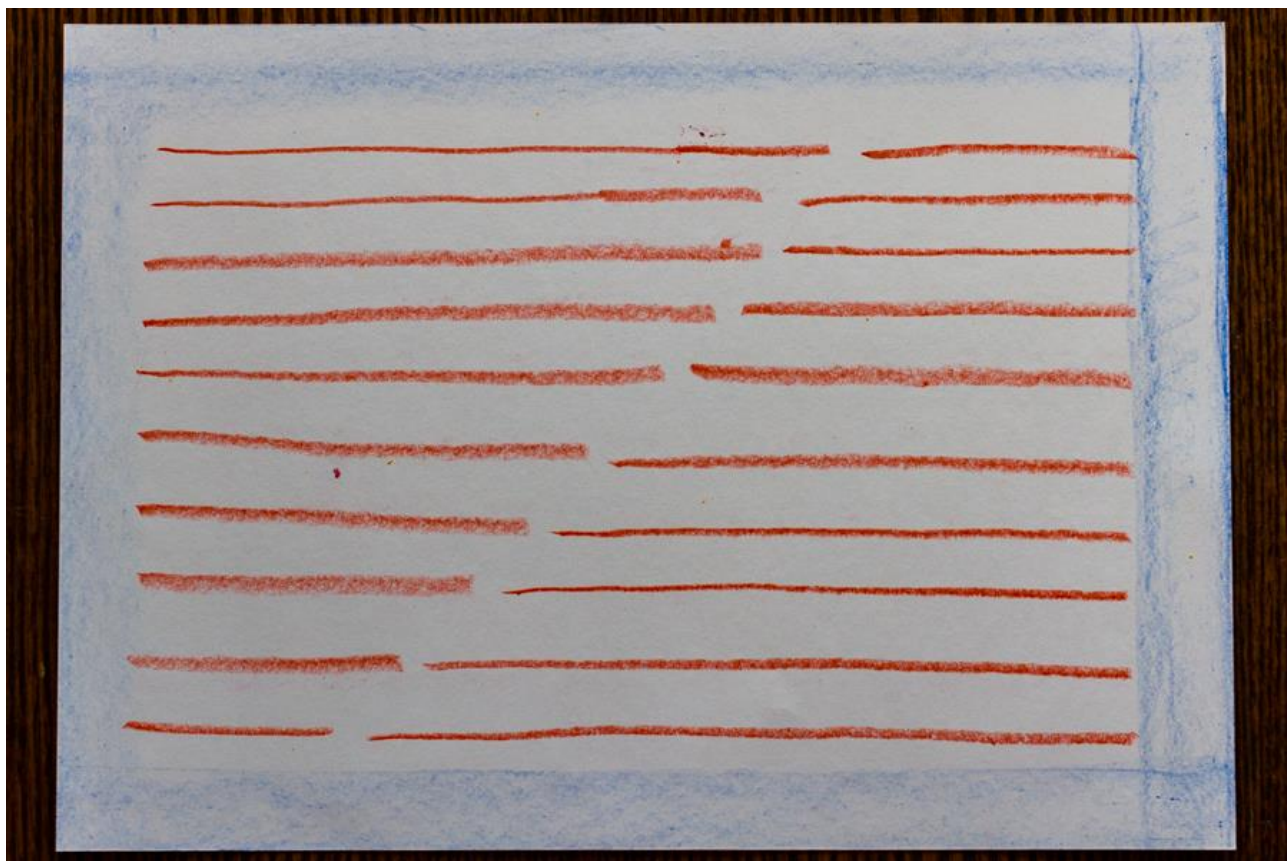

Joonis 5. Harjutus sirgete ja kõverate vaheldumine. (Foto: autori erakogu)

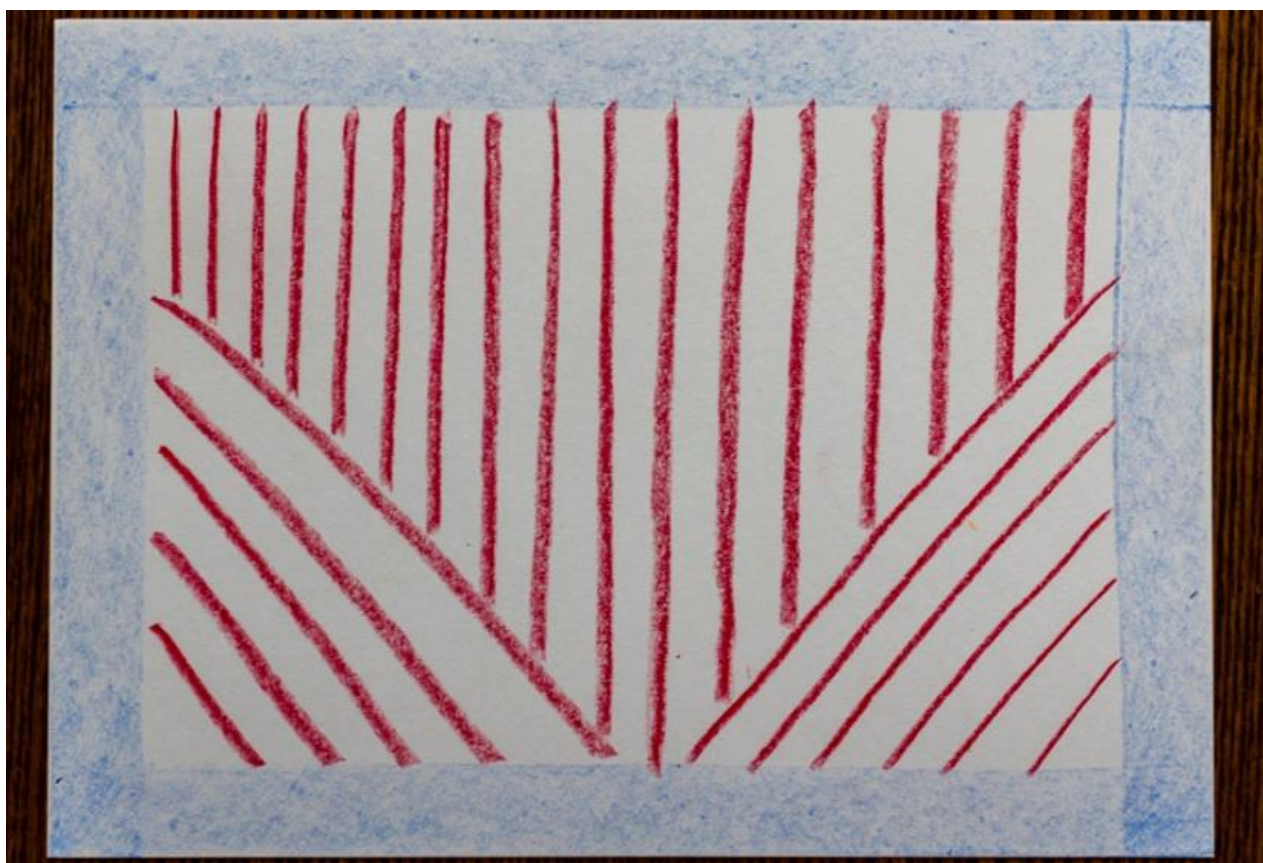

Joonis 6. Harjutus püstsirgetega. (Foto: autori erakogu)

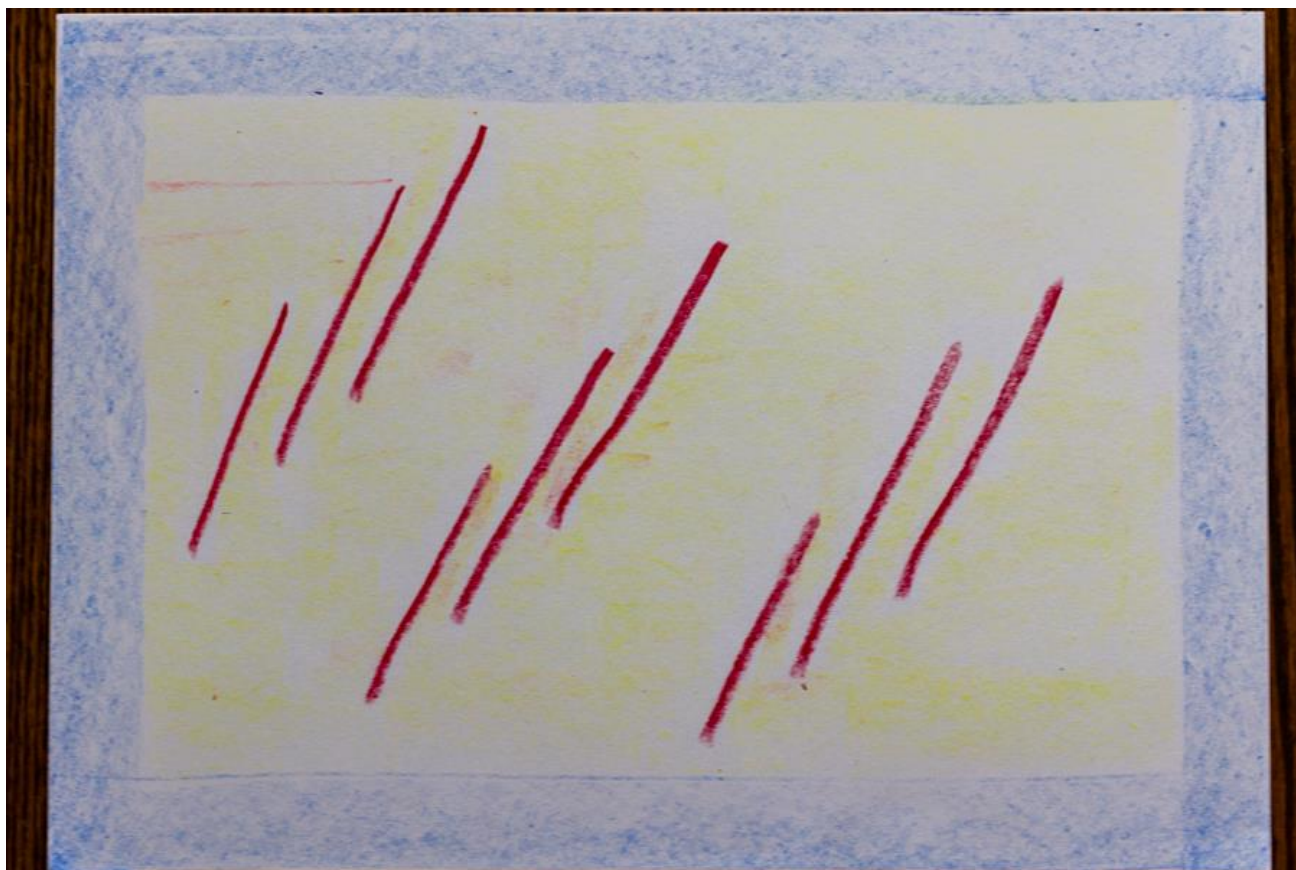

Joonis 7. Harjutus põiksirgetega. (Foto: autori erakogu)

Joonis 8. Harjutus püstsirgete ja diagonaalidega. (Foto: autori erakogu)

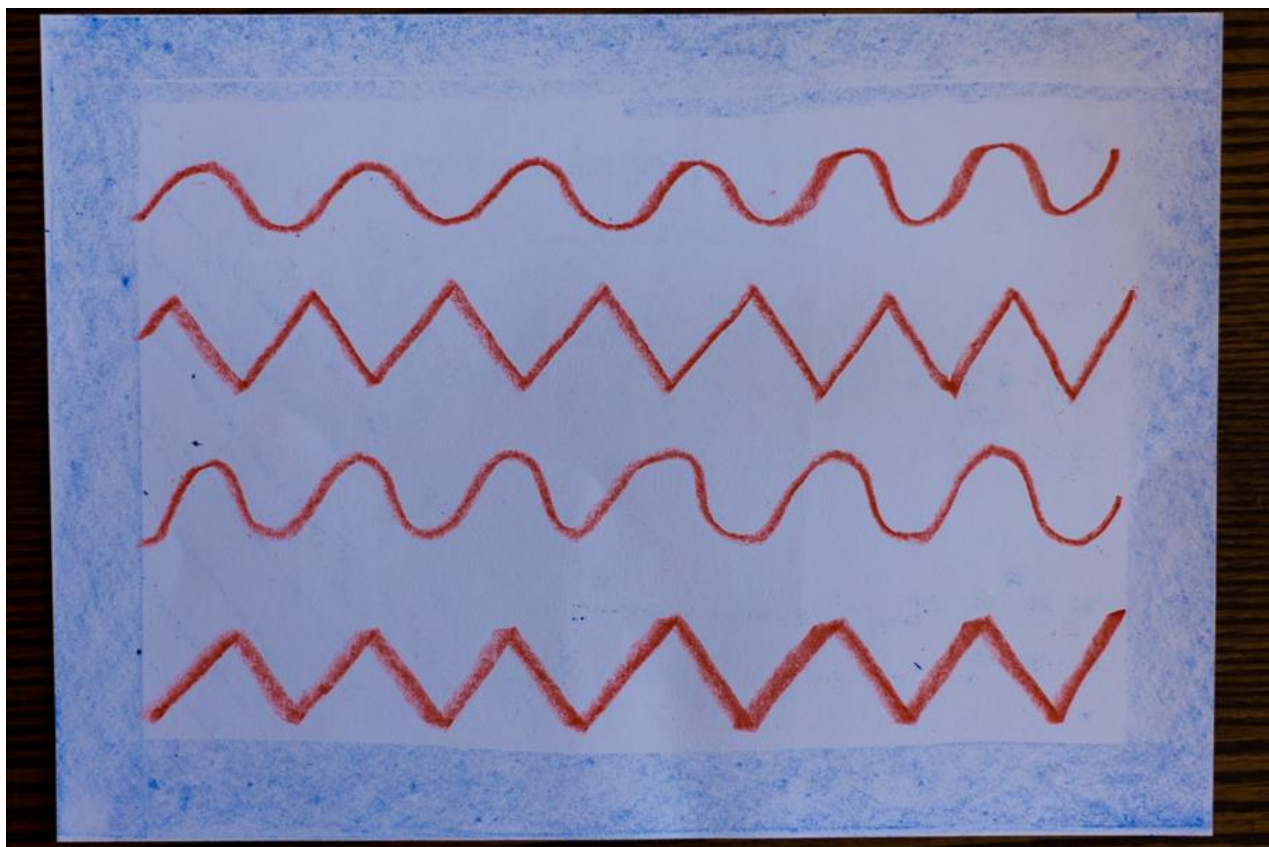

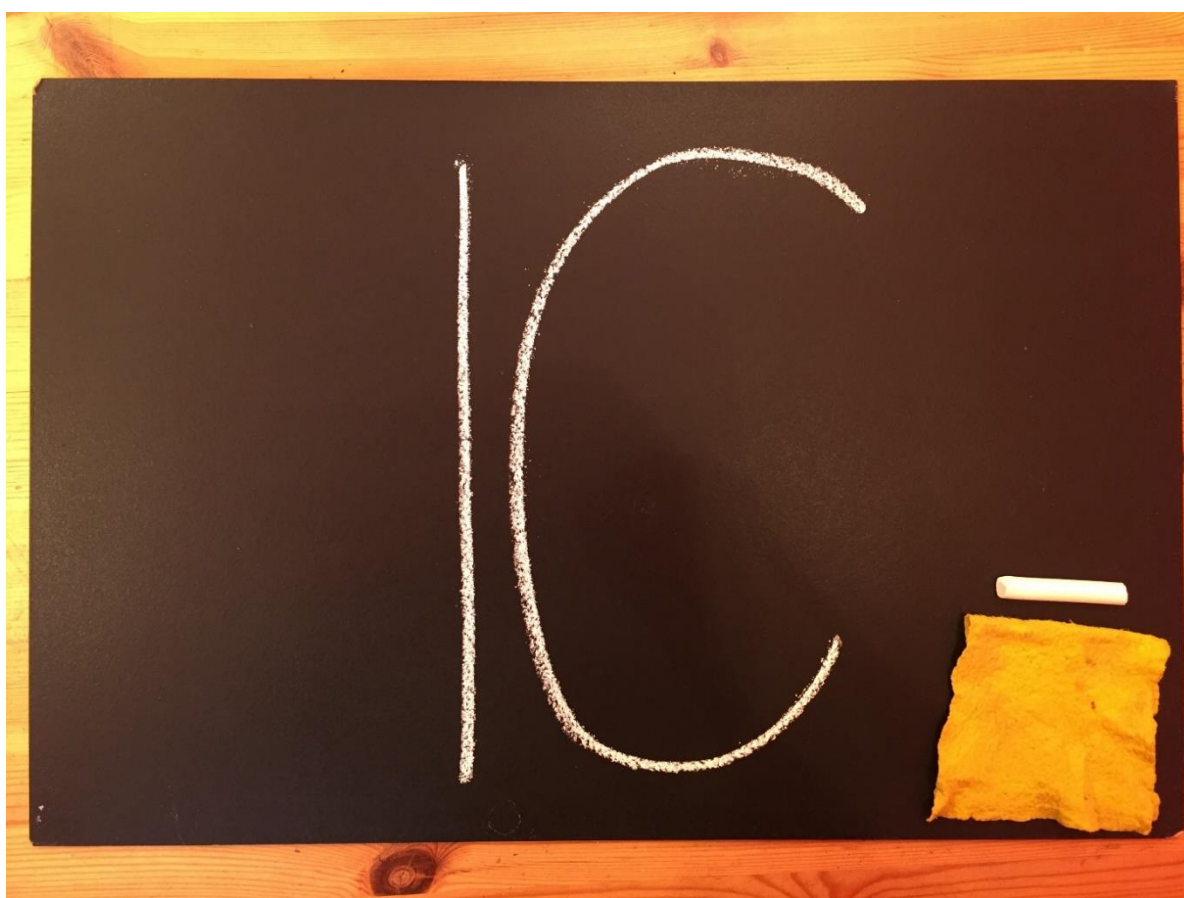
Joonis 9. Harjutus diagonaalidega. (Foto: autori erakogu)

Joonis 10. Harjutus kumerate kõverjoontega. (Foto: autori erakogu)

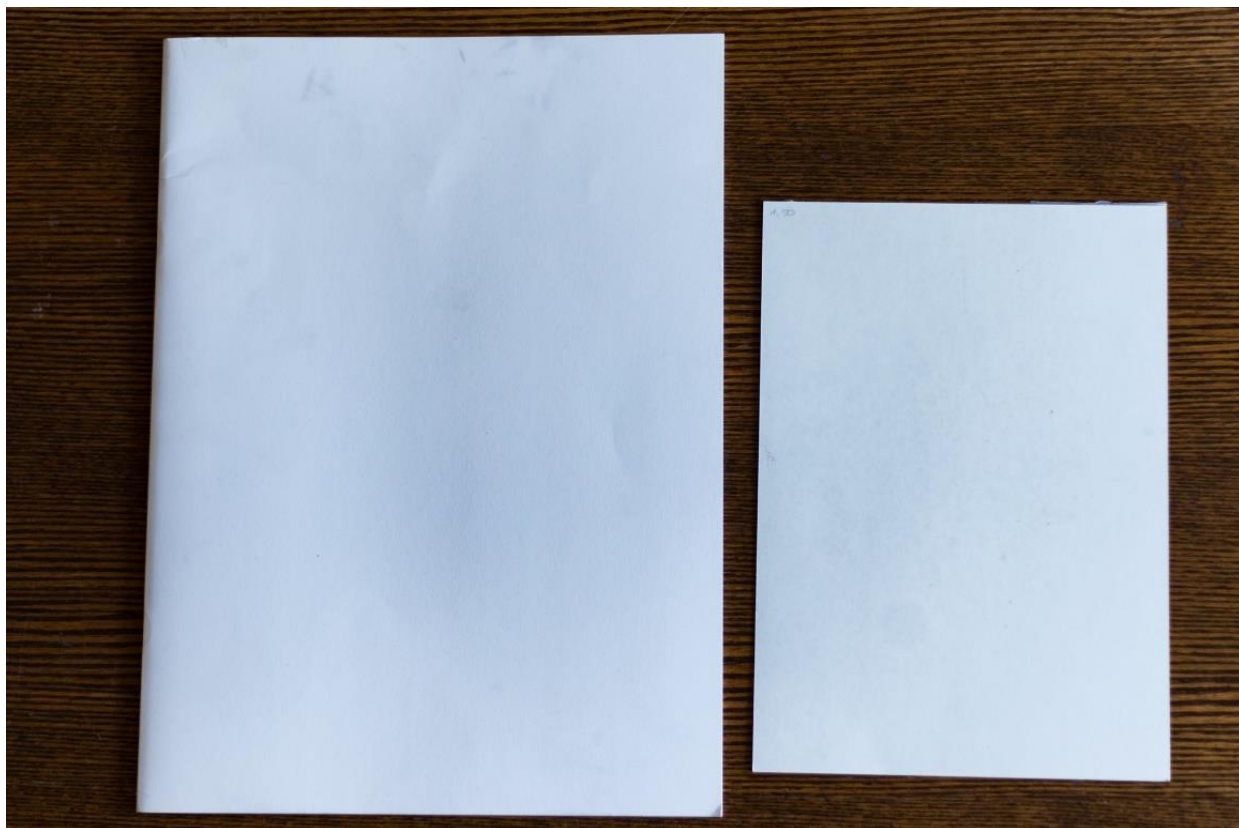
Joonis 11. Harjutus lainevormidega. (Foto: autori erakogu)

Joonis 12. Lauatahvel koos tahvlilapi ja kriidiga. (Foto: autori erakogu)

Lisa 5. Emakeele tsükli sisu

Joonis 13. Vasakul suuremööduline A4 tsüklikihik, mida kasutatakse emakeeles ja matemaatikas. Paremalpool tavalises mõõdus A4 võrdluseks. (Foto: autori erakogu)

Lugu E tähest:

Elevant Elviine oli juba vana loom. Ta veetis oma päevi nukralt puuris ja õhtuid tsirkusetelgis trikke tehes. Elevant Elviine elas Eestis Elva linnas ja oli tsirkuseelevant. Tema ainsateks sõpradeks olid eesel Evald ja emu Ellinor. Nemadki olid tsirkuseloomad ja elasid Elviinega kõrvuti puurides.

Esimese juuni hommikul, kui ebajasmiin ebaharilikult vara õitsema hakkas ja oma eeterlikku lõhna levitas, tuli elevant Elviinele meelde eriti ilus lapsepõlv Etioopias. Ta hoidis londiga oma ema sabast kinni ja kõndis mööda otsatuid rohumaid. Elviine lapsepõlv lõppes, kui Etioopia salakütid ta kinni püüdsid ja Euroopasse tsirkusesse saatsid... (Prints 2018, lk 14)

Joonis 14. E tähe loo pilt. (Foto: autori erakogu)

Lugu O tähest:

Oravapoiss Ottomar elas ilusas tihedas okasmetsas kõveriku kuuse all õnnelikku oravaelu – otsis ja puhastas käbisid, korjas okkaid ja mängis teiste omasugustega. Ottomaryl oli aga suur unistus. Ta tahtis väga oma kodupuu juurde kasvama panna suurte õitega orhideed. Pime okasmets pole aga edevate orhideede jaoks sobilik kasvukoht. ... (Prints 2018, lk 41)

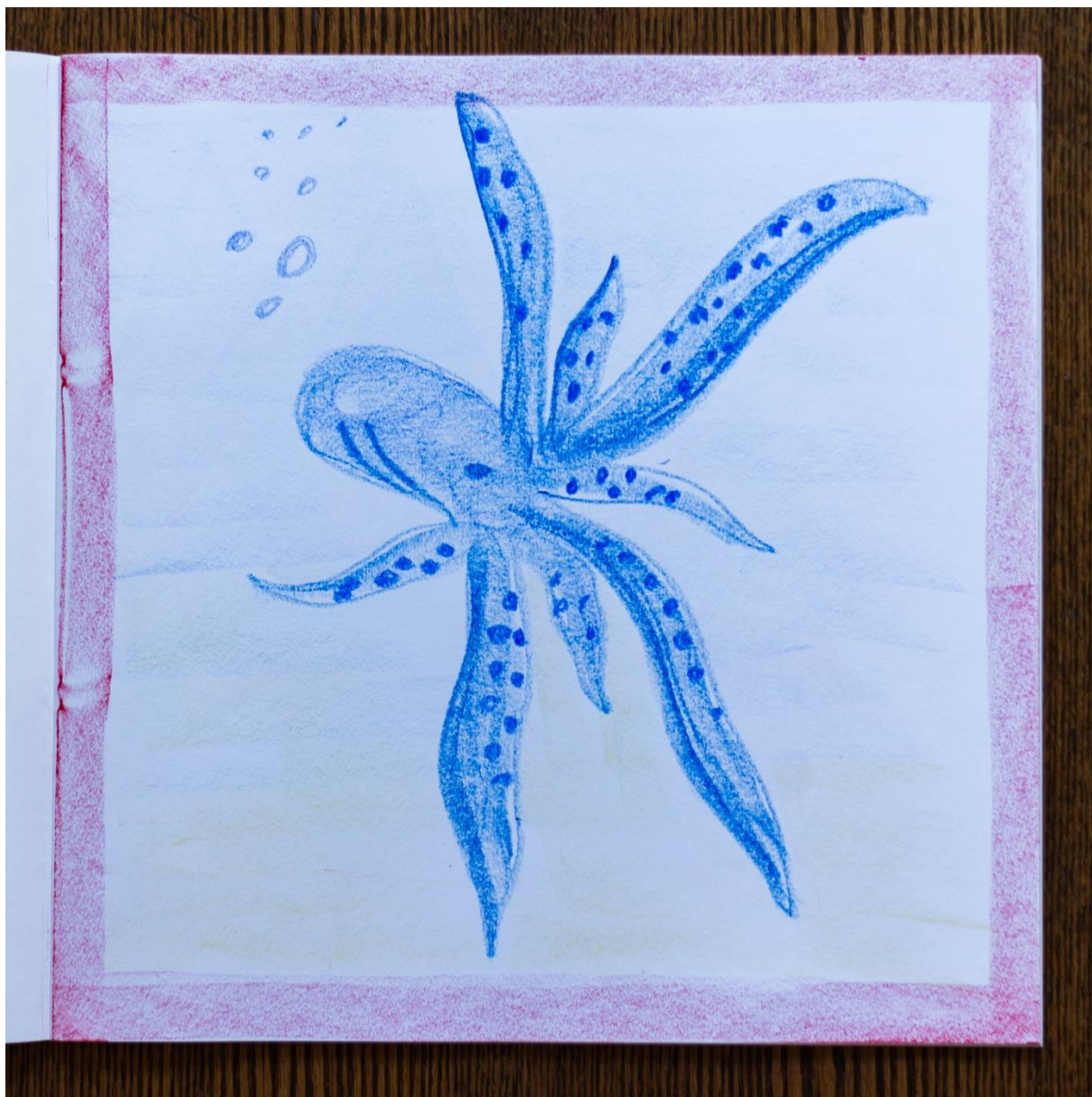

Joonis 15. O tähe loo pilt. (Foto: autori erakogu)

Lugu K tähest:

Kariibi meres Kuuba saare lähedal kihab meri elust. Kaheksajalg Kalle oma sõprade klounkalade ja kilpkonn Katiga nautisid sooja merd ja mängisid korallide vahel kulli.... (Prints 2018, lk 29)

Joonis 16. K tähe loo pilt. (Foto: autori erakogu)

Lugu M tähest:

Mustamäel mitmekordses majas murulapikeste ja mänguplatside vahel elas oma peremehega malamuut Murra. Murra oli mänguhimuline ja lõbus poiss, aga vallatu ega tahtnud hästi peremehe sõna kuulata. Kord jalutuskäigu ajal tõmbas Murra end rihmast lahti ja jooksis. Oi, talle meeldis kõrvus vihisev tuul ning ta jooksis ja jooksis ja jooksis aina kaugemale peremehest, kes teda murelikult hõikus. Kui Murra lõpuks väsis, siis avastas ta end keset laia rohumaal, taamal paistmas kõrged mäed. ... (Prints 2018, lk 35)

Joonis 17. M tähe loo pilt. (Foto: autori erakogu)

Lugu S tähest:

Sisalik Sass oli sarapuusalu elanike seas tuntud kui hulljulge ja kartmatu. Sass tegi kõiksugu hulle seatempe: söötis väikestele sõsaratele solki, sasis linnupesi ja loopis sipelgapesa laiali. Matsaelanikele oli Sassi seatempudest küll saanud, aga midagi ette võtta oli ka raske – sisalikupoiss oli nii vilgas, et silkas siuhti sõnajalgade varju, kui keegi teda korrale kutsuma tuli. ... (Prints 2018, lk 50)

Joonis 18. S tähe loo pilt. (Foto: autori erakogu)

Lugu I tähest:

Läbi sätendava ja karge õhu, liikus üks kogu. See kogu tuli üle karge lume. Ta oli üks pisikene ingel, kes paljajalu tuleb. Süda oli tal soe ja silmad särasid. Ingel külma üldse ei taju. Ta kannab endaga kaasas kuuma küünlaleeki, kui tuleb läbi valge saju.

Joonis 19. I tähe loo pilt. (Foto: autori erakogu)

Joonis 20. Kirjajarjutus sõnavahe hoidmise, teksti paigutamise ja ära kirja harjutamiseks. (Foto: autori erakogu)

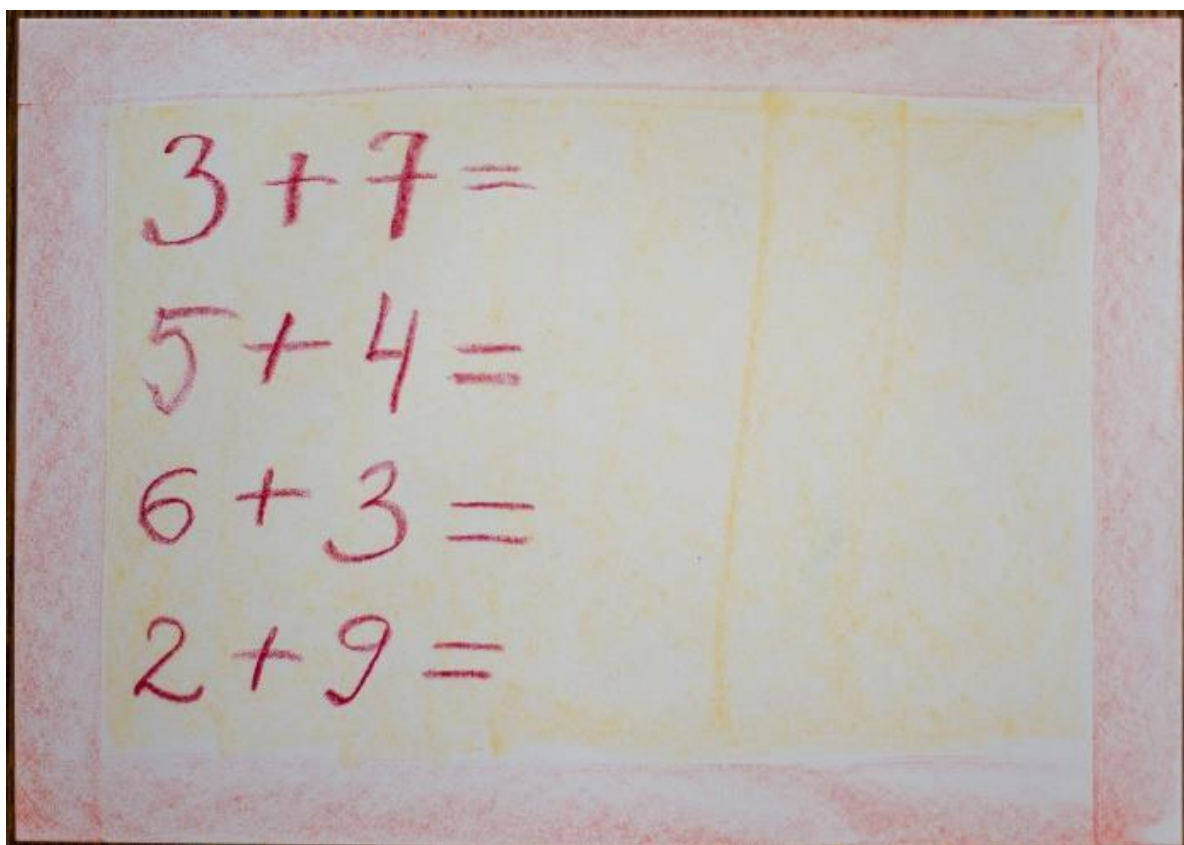
Lisa 6. Matemaatika tsükli sisu

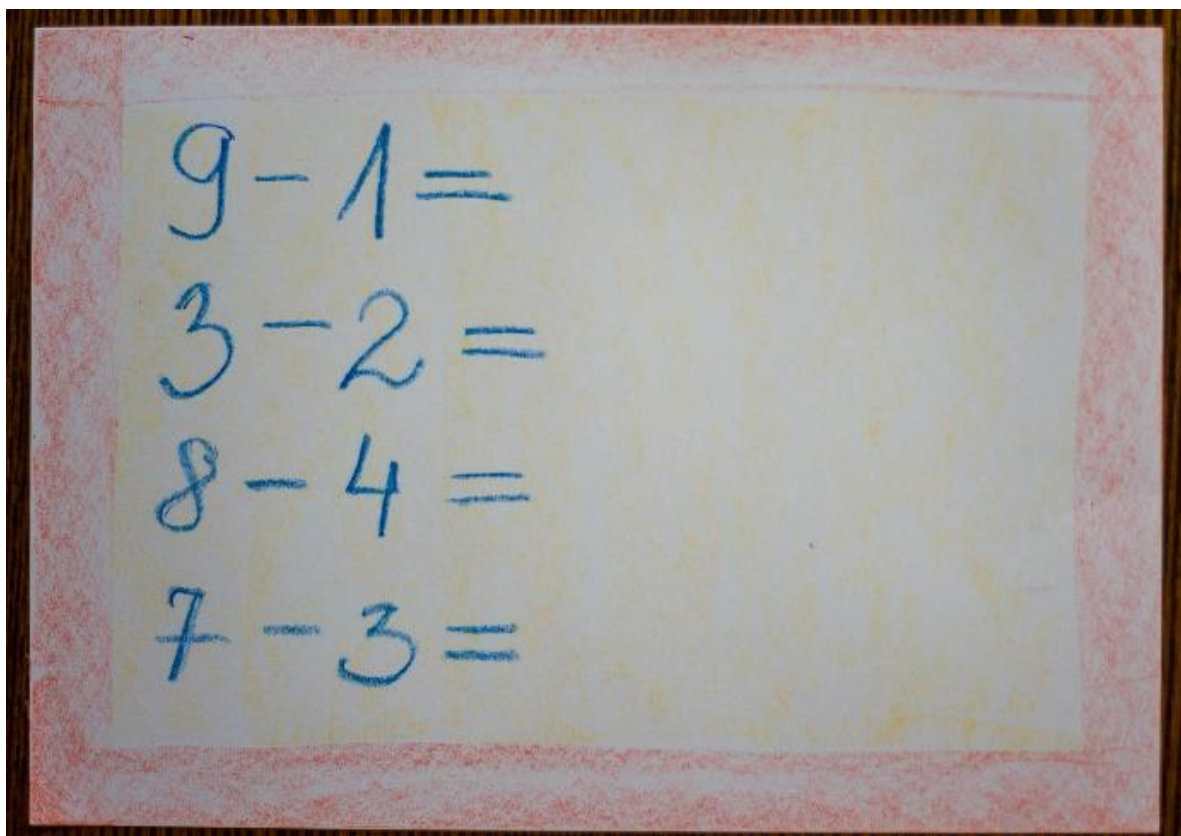
Joonis 21. Rooma ja araabia numbrid. (Foto: autori erakogu)

Joonis 22. Rooma ja araabia numbrid. (Foto: autori erakogu)

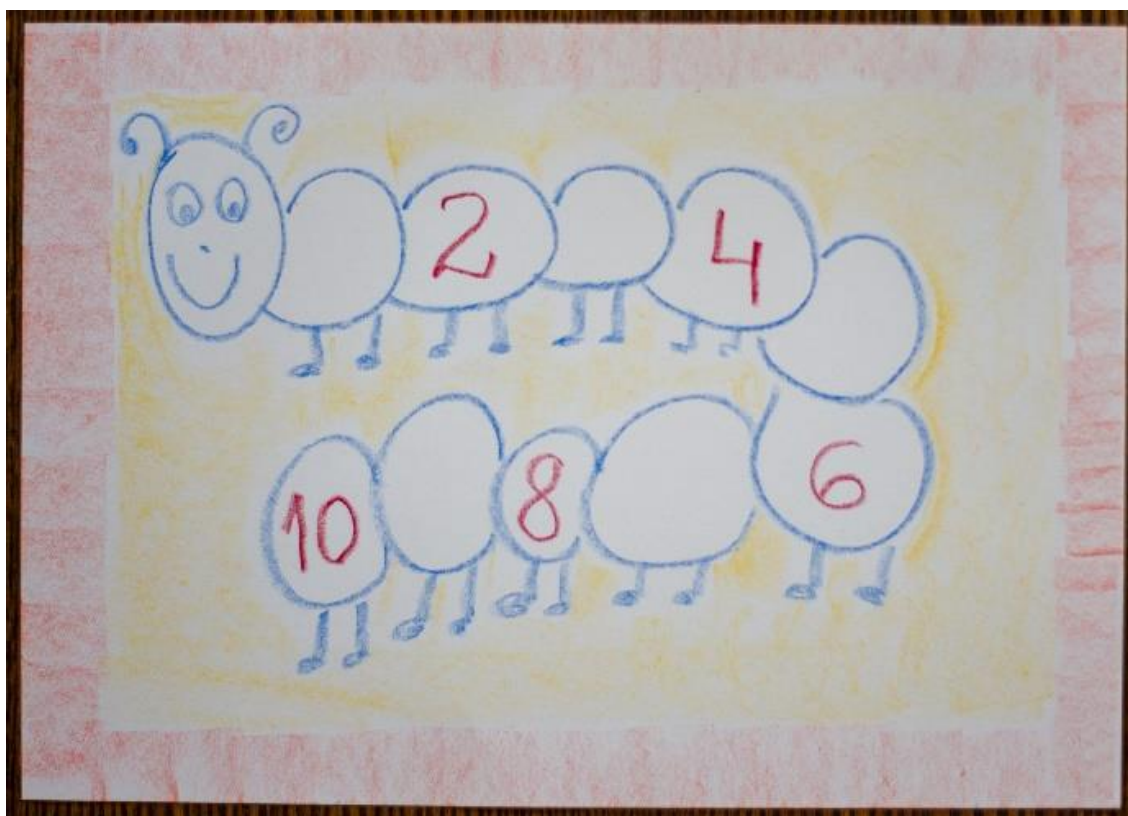

Joonis 23. Tehted arvruumis kuni 20. (Foto: autori erakogu)

Joonis 24. Tehted arvruumis kuni 20. (Foto: autori erakogu)

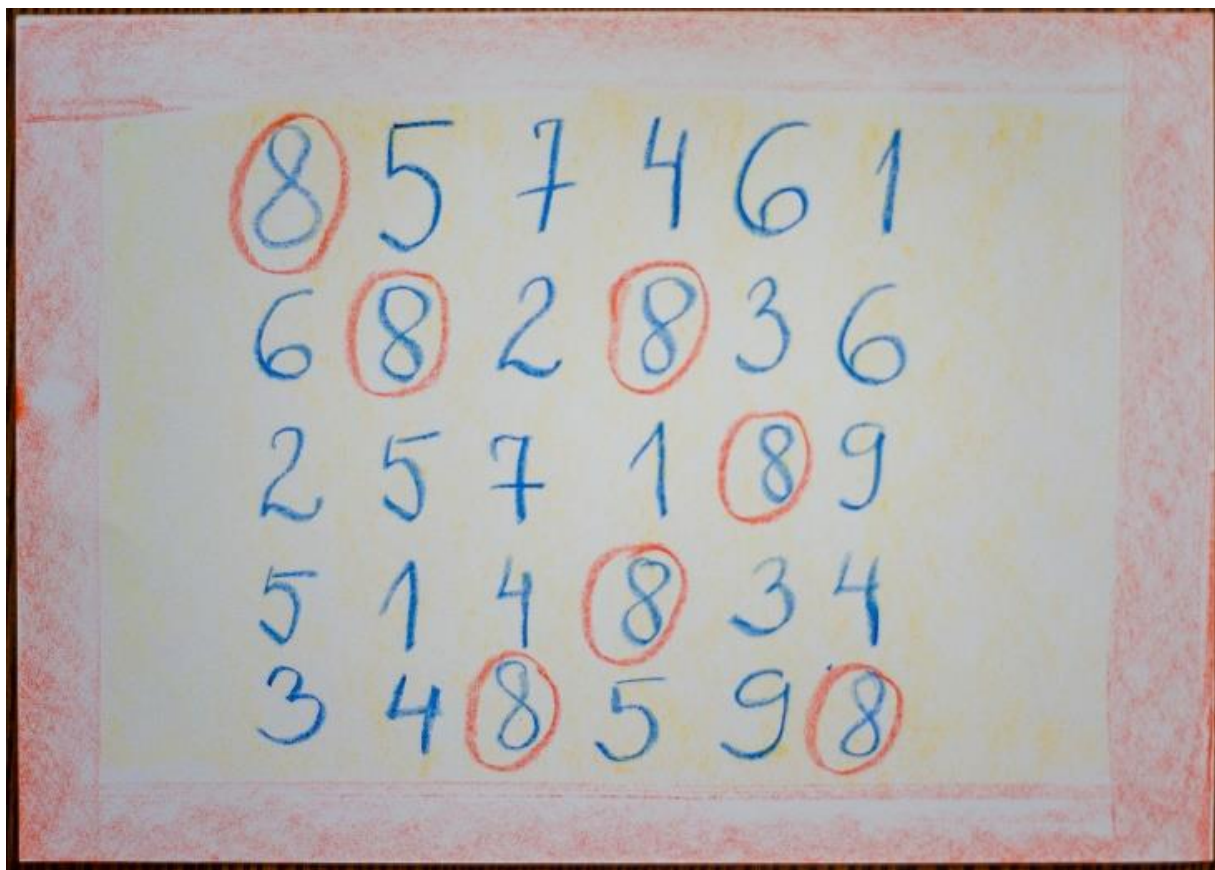

Joonis 25. Arvmõistatus. Kirjuta puuduolevad numbrid. (Foto: autori erakogu)

Joonis 26. Arvmõistatus. Loe mitu piiska iga pilve seest tuleb ning kirjuta see number pilve sisse. (Foto: autori erakogu)

Joonis 27. Arvumõistus. Leia numbrisegadusest üles kõik number kaheksad ning tee nendele ring ümber. (Foto: autori erakogu)

SUMMARY

„Class teacher work plan in the 1st grade of Free Waldorf School of Viljandi 2020/21. from September to December of the academic year “

Current thesis has been written as creative and practical final thesis for Viljandi Culture Academy of Tartu University. The theme of this thesis was class teacher work plan in the 1st grade of Free Waldorf School of Viljandi 2020/21. from September to December of the academic year.

I started working at Free Waldorf School of Viljandi in September 2018 as a pre-school teacher, so I have had the opportunity to live in the world of Waldorf pedagogy. This year, I was offered the opportunity to start working as a 1st grade class teacher in September. Since I had been practicing Waldorf pedagogy for two academic years, I accepted the offer.

The aim of this creative and practical thesis is to compile the work plan of the 1st grade class teacher at Free Waldorf School of Viljandi 2020/21. for the first half of the academic year and to prepare the materials used in the studies. In order to achieve the goal, the following tasks were set:

- get to know Rudolf Steiner's anthroposophical human teaching and the principles and methods applied in Waldorf pedagogy,
- to work through the curriculum of Free Waldorf School of Viljandi,
- analyse my readiness to work as a class teacher and plan activities to support professional self-development,
- select and compile materials for the preparation of traditional school events in the first semester of Free Waldorf School of Viljandi,
- design activities and methods for monitoring and supporting students,
- to compile the main lessons: 1) form drawing, 2) mother tongue and 3) mathematics content.

The work proved to be the most valuable for myself and future 1st grade teachers of Free Waldorf School of Viljandi. Before completing my creative and practical thesis, I was not able to orientate myself in anthroposophical human education and understand the connection between human education and Waldorf pedagogy. I appreciate that I came to this knowledge by writing my dissertation. Through the dissertation, it became clear to me more specifically

what it means to be a class teacher at Waldorf school and what my tasks will be: organizing teaching and educational work; preparing and conducting studies; guiding and mentoring students; ensuring school order and rules and working with oneself. This work gave me the ability to create a class teacher work plan in the future. Certainly, thanks to this work, I am a lot more prepared to start working as a class teacher from September, and I appreciate it.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Hanna Rahnel,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Klassiõpetaja tööplaan Viljandi Vaba Waldorfkooli1. klassis 2020/21. õppeaasta septembrist detsembrini“,

mille juhendaja on Külli Salumäe,

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiiv DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. Olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **10.08.2020**